БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 156 (8063)
ИЮЛИИН 4
СРЕДА
1956 он

Сэн 20 мүнгэн.

Советскэ арад КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр оронойнгоо политическэ, ажахын болон культурна ажабайдалай бүхы һалбаринуудта гайхамшаг шэнэ амжалтануудые туйлана. Советскэ хүнүүд Коммунистическэ партиие тойрожо үшөө бүри нягтаар эмхидэн жагсаад, XX съездын тодорхойлон табиһан зорилгонуудые дүүргэхын түлөө тэмсэлдээ зохёон байгуулхы дээдэ зэргын эдэбхи хэшээл гаргажа байна.

Ганса нэгэн хүндэ шүтэн һүгэдэлгэ ба тэрэнэй хойшолонгуудые усадхан зайсуулха тухай

КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоол

I.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съездын түүхэтэ шиидхэбэриие манай бүхы партиин, бүхы советскэ арадай, ахадүү коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудай, социалистическэ оронуудай агууехэ хани нэгэдэл эмхидхэһэн ажалшадай, капиталистическэ ба колониальна оронуудтахи хэдэн миллион хүнүүдэй бүрин һайшаажа, халуунаар дэмжэһыень КПСС-эй Центральна Комитет баяртайгаар тэмдэглэнэ. Тиимэшье байхань ойлгосотой. Юундэб гэхэдэ, марксизм-ленинизмын хүгжэн мандаха хэрэгтэ шэнэ шата болоһон, партиин XX съезд мүнөөнэй уласхоорондын ба дотоодын байдалые гүн гүнзэгыгөөр шэнжэлһэн, коммунизм байгуулхын түлөө саашанхи тэмсэлэй гайхамшагта түсэбөөр Коммунистическэ партиие, бүхы советскэ арадые зэбсэглэһэн, шэнэ дайнай болохо аюулые зайсуулхын түлөө, ажалшадай ашаг туһын түлөө хүдэлмэришэн ангиин бүхы партинуудай нэгэдхэмэл ябуулга хэхэ шэнэ арга боломжонуудые нээжэ үгэһэн байна.

Советскэ арад КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр оронойнгоо политическэ, ажахын болон культурна ажабайдалай бүхы һалбаринуудта гайхамшаг шэнэ амжалтануудые туйлана. Советскэ хүнүүд Коммунистическэ партиие тойрожо үшөө бүри нягтаар эмхидэн жагсаад, XX съездын тодорхойлон табиһан зорилгонуудые дүүргэхын түлөө тэмсэлдээ зохёон байгуулхы дээдэ зэргын эдэбхи хэшээл гаргажа байна.

Гэхэтэй хамта, уласхоорондын коммунистическэ ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө хамаг түрүү хүсэнэй тэмсэлдэ тус съездын шиидхэбэринүүдэй тон ехэ хүсэтэй байһые тэрээнһээ хойшо үнгэрһэн саг харуулаа. Социальна ондо ондоо байгууламжатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршон байлга тухай, мүнөө дайн байлдаануудые зайсуулжа болохо тухай, социализмда оронуудай орохо элдэб янзын формонууд тухай съездын тодорхойлһон теоретическэ шухала заабаринууд уласхоорондын оршон байдалда һайнаар нүлөөлнэ, түгшүүрилтэ байдалые һуларуулха, эб найрамдалай ба демократиин түлөө тэмсэгшэ бүхы хүсэнүүдэй хамтын ябуулгые бэхижүүлхэ хэрэгтэ, дэлхэйдэхи социализмын системые улам батадхалгада туһална.

КПСС-эй XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүд советскэ хүнүүдэй дунда, арадай демократиин оронуудай болон бүхы дэлхэйн ажалшадай дунда ехэ зоригжол, зохёон байгуулхы эдэбхи үүсхэл ба революционно эршэ хүсэнэй шэнээр хүгжэлгэ үүсхэхэдэнь, харин хүдэлмэришэн ангиин дайсадай дунда сошордол ба хоро шараа бусалха ябадал тохёолдуулаа. КПСС-эй XX съездын хараалһан эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө тэмсэлэй агууехэ программа США-гэй ба бусад капиталистическэ гүрэнүүдэй хархис бүлэгүүдые ехээр һанаата болгоһон байха юм. Энэ программын эдэбхитэй шударгыгаар, сэхэ шууд бэелүүлэгдэхэ бүринь тэдэ бүлэгүүдэй һанаагаа зоболго улам ехэ болоно.

КПСС-эй XX съезд дээрэ манай партиин Центральна Комитедэй заажа хэлэһэн дутуу дундануудые коммунизмын ба социализмын дайсад юундэ гол болгон дурданаб? Партиин XX съезд дээрэ табигдаһан, эб найрамдалай, социализмын хэрэгэй шэнэ амжалтануудта, хүдэлмэришэн ангиин нэгэдэлдэ шухала зам сэбэрлэжэ үгэхэ гол асуудалнуудһаа хүдэлмэришэн ангиин ба тэрэнэй партиин анхаралые холодхохын тула тэдэнэр тиигэдэг байна.

Партиин XX съездын шиидхэбэринүүд, Советскэ правительствын дотоодын ба гадаадын политика США-гэй болон бусад гүрэнүүдэй империалистическэ бүлэг этэгээдүүдэй дунда мэгдэн сошордохо ябадал үүдхээ.

Ниитынь байгуулалтаһаа дулдыдангүй гүрэнүүдэй хоорондо эб найрамдал, харилсаа холбоо хангахын тула зоримгойгоор ба сэхэ шууд ябуулдаг СССР-эй гадаадын политика дэлхэйн бүхы оронуудай үргэн олон арад зоной зүгһөө дэмжэгдэнэ, эб найрамдал хүсэдэг гүрэнүүдэй зэргэ улам үргэдэнэ, «хүйтэн дайнай» политикые, сэрэгэй блогуудые эмхидхэхэ ба яаралтайгаар зэбсэглэхэ гэдэг политикые тон бэрхэтэй байдалда оруулна. СССР дотор ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэн һүгэдэхэ ябадалтай тэмсэһэн тэмсэл тушаа США-дахи империалистическэ бүлэг этэгээдүүдэй ехэ шууяа гаргаһаниинь тушаан болоһон ушар бэшэ юм. Ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэн һүгэдэхэ ябадалтай холбоотой зохидгүй үзэгдэлнүүдэй тохёолһон баримтануудые хэрэглэн, социализмда эсэргүү тэмсэл ябуулхадань тэдэ этэгээдүүдтэ туһатай байгаа бшуу. Ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэн һүгэдэдэг ябадалай хойшолонгуудые мүнөө манай партиин эрид зоримгойгоор зайсуулжа байһан ябадал манай ороной урагшаа, коммунизм тээшэ дабшалгые улам түргэдхэхэ, капитализмын хүсэ һуларуулан бууруулха арга нүхэсэл мүн гэжэ империалистнууд харадаг байна.

КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдэй өөр тээшээ татадаг агууехэ хүсые, арад түмэндэ тэрэнэй нүлөөлдэг нүлөөе һуларуулха гэжэ оролдон, капитализмын үзэл суртал хамгаалагшад хүн түрэлтэнэй үмэнэ социалистическэ дэлхэйн тодорхойлон табижа байгаа түрүү, зориг бадаруулагша үзэл сурталһаа ажалша зоной анхаралые холодхон зайсуулхын тулада элдэб эсын мэхэ гохо, хорото аашануудые гаргана.

Советскэ ёһо гуримые хардан гүжэрдэһэн хорото ябуулга һүүлэй үедэ буржуазна хэблэлэй зүгһөө үргэнөөр хэгдэжэ байнхай. И. В. Сталинда шүтэн һүгэдэлгые Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин буруушааһан зарим тэды баримтануудые хархис бүлэг этэгээдүүд хорото ябуулгадаа хэрэглэхэ гэжэ һэдэнэ. Иимэ кампани эмхидхэгшэд Советскэ ороной ажабайдалда тохёолдоод үнгэрһэн юумэн тухай хэлэгдэжэ байһые далдалан, буруугаар харуулха гэһэн оролдолго гаргана; ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэн һүгэдэдэг ябадалай хойшолонгуудые Сталинай наһа бараһанһаа хойшо үнгэрһэн жэлнүүдтэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын имагта оролдосотойгоор ба эрид шууд усадхажа, эб найрамдал улам бэхижүүлгын, коммунизм байгуулгын аша туһада, үргэн олон арад зоной аша туһада шухала шэнэ зорилго амжалтатайгаар бэелүүлжэ байһан ушарые дуутай орхихо, хазагайрүулха гэжэ тэдэ хархис бүлэг этэгээдүүд хүсэдэг байна.

Буржуазин үзэл суртал хамгаалагшад хардалга гүрдэлгын кампани ябуулхадаа марксизм-ленинизмын агууехэ үзэл сурталые муушалха гэжэ, дэлхэй дээрэ анха түрүүн байгуулагдаһан социализмын орон — СССР тушаа ажалшадай этигэл найдабариие һуларуулан бууруулха, уласхоорондын коммунистическэ ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй зэргэдэ һамаргаа гаргаха гэжэ дахинаа, дэмы һэдэнэ.

Коммунистическэ ба хүдэлмэришэнэй партинуудай интернациональна нэгэдэлые һандаргахын тула, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөе хахарган бутарғахын тула, социалистическэ лагериин хүсые һуларуулхын тула, тэдэнэй һанамжын ёһоор, таатай ушарнуудые хэрэглэхэ гэжэ уласхоорондын пролетарска нэгэдэлэй дайсад урдань нэгэнтэ бэшэ һэдэһэн юм гэжэ түүхэһээ мэдэнэбди. Теэд коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинууд социализмын дайсадай аашые тэрэ бүридэнь таан мэдэжэ, өөһэдынгөө зэргые үшөө бүри нягтаар эмхидхэн жагсаадаг, политическэ бата нэгэдэлээ, марксизм-ленинизмын үзэл сурталда хэлбэришэгүй үнэн байдагаа элирхэйлэн харуулдаг һэн.

Ахадүү коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партинууд социализмын дайсадай энэ аашые хаһа саг соонь таан мэдэжэ, шанга харюу үгэнэ. Гэхэ зуура, хилын саанахи манай зарим ханинар ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэн һүгэдэдэг ябадал тухай, тэрэнэй хойшолонгууд тухай асуудалые һайтар мэдээгүй, тиигээд ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэн һүгэдэдэг ябадалтай холбоотой зарим ушарые буруугаар тайлбарилдаг ушарай бии байһые хараагүй һаа, буруу болохо бэлэй.

Партимнай ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэн һүгэдэдэг ябадалые шүүмжэлхэдээ марксизм-ленинизмын гол ёһонуудые үндэһэ болгоно. И. В. Сталинда шүтэн һүгэдэдэг ябадалые буруушаан, манай парти 3 жэл үлүүтэй саг соо сэхэ шууд тэмсэжэ, муу хойшолонгуудыень эрид зайсуулжа байна. Энэ асудал КПСС-эй XX съездын хүдэлмэридэ, тэрэнэй шиидхэбэринүүд соо шухала һуури эзэлһэниинь лабтай. Центральна Комитет ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэн һүгэдэлгые тон зүбөөр, хаһа саг соонь буруушаан тэмсээ гэжэ, тиигэжэ һүгэдэхэ ябадал дэлгэрээд, партиин ба арад түмэнэй үүргые бага болгоо, партидахи хамтын хүтэлбэриин үүргые доошонь оруулаа, хүдэлмэридэ ехэхэн алдуу дутуунуудай гараха, социалистическэ хуули ёһые бүдүүлигээр эбдэхэ ябадал тохёолдуулдаг байгаа гэжэ съезд тэмдэглээ. Марксизм-ленинизмдэ харша ябадалые — ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэн һүгэдэлгые бүримүһэн усадхан зайсуулха хэмжээ-ябуулга сэхэ шууд бэелүүлхыень, тэрэнэй хойшолонгуудые партийна, гүрэнэй ба идеологическа хүдэлмэриин талаар усадхахыень, агууехэ Ленинэй зохёоһон партийна ажабайдалай ёһо гурим ба партийна хүтэлбэри хамтаараа хангаха гол ёһонуудые наринаар сахихыень XX съезд Центральна Комитедтэ даалгаһан байна.

Партимнай ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэн һүгэдэдэг ябадалые буруушаан тэмсэхэдээ, түүхэ дотор арад түмэнэй, партиин ба зарим нэгэн хүнүүдэй дүүргэдэг үүргэ тухай, хэды ехэ габьяатайшье һаань, политическэ хүтэлбэрилэгшэдэ шүтэн һүгэдэхэ ябадал гаргажа болохогүй гэдэг марксизм-ленинизмын мэдээжэ заабаринуудые хүтэлбэри болгоно. Научна коммунизмын үндэһэ һууриие табигша К. Маркс «ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэн һүгэдэдэг али бүхы ябадалда» дурагүй тухайдаа онсо тэмдэглээд, «нэрэтэй солотой хүнүүдэй үмэнэ һүгэдэхэ ябадалда туһалха бүхы ойлгомжые уставһаа гаргажа хаяха гэһэн хэлсээтэйгээр» Ф. Энгельс бидэ хоёр коммунистнуудай обществодо ороо һэмди гэжэ хэлэһэн юм. (К. Маркс, Ф. Энгельс. Зохёолнууд, том 26, нэгэдэхи хэблэл, нюур 487—488).

В. И. Ленин манай Коммунистическэ партиие эмхидхэн байгуулхадаа, «герой» ба «һүрэг зон» тухай антимарксистска хараа бодолдо эсэргүүсэн эрид тэмсэһэн, ганса нэгэн геройе арад түмэнһөө үлүүдэ тоолодог ябадалые эрид шууд буруушааһан байгаа. «Хэдэн арбаад миллион байгуулгашадай ухаан бодолынь эгээн гайхамшаг ба сэсэнээр уридшалан харадаг ябадалһаа хэмжээлэшэгүй үлүү ехэ юумэ бүтээдэг» гэжэ В. И. Ленин хэлээ һэн (Зохёолнууд, том 26, нюур 431).

И. В. Сталинда шүтэн һүгэдэдэг ябадалтай тэмсэхэ тухай асуудал табихадаа КПСС-эй ЦК иимэ ушарые үндэһэ болгоо гэбэл, ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэн һүгэдэлгэ социалистическэ байгуулалтын уг удхада зүришэдэг, советскэ демократиин хүгжэхэ, советскэ обществын коммунизм тээшэ дабшаха замда һаад тойбо татадаг байна.

Ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэн һүгэдэлгын муу хойшолонгууд тухай, Сталинай амиды байха үеын һүүлэй жэлнүүдтэ гаргагдаһан горьтой алдуунууд тухай зоримгойгоор ба сэхэ хэлэхэ, мүн ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэн һүгэдэдэг ябадалай тохёолдуулһан бүхы хойшолонгуудые үгы хэхын тула оролдолго гаргахыень бүхы партиие уряалха шухала гэжэ Центральна Комитедэй үүсхэлээр партиин XX съезд тоолоһон байха юм. Гэхэтэй хамта, гаргагдаһан алдуунуудые сэхэ мэдэрэлгэ зарим тэды дутуунуудтай холбоотой байжа болохо, тэдэниие дайсад хэрэглэжэ магад гэжэ партиин ЦК мэдэһэн байгаа. Ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэн һүгэдэлгэ тухай асуудалаар хэгдэһэн зоримгой ба шанга шүүмжэлэл манай партиин, советскэ социалистическэ байгуулалтын хүсэ шадалай, бата бэхиин эли тодо шэнэ гэршэ болоо. Капиталистическэ оронуудтахи зонхилхы партинуудай нэгэниишье иимэ алхам хэхээр хэзээшье зүрхэлхэгүй байгаа гэжэ баталан хэлэхэдэ болохо. Харин тэдэнэр тиимэ аягүй ушарнуудые дуугай орхихо, арад зонһоо нюун далдалха гэжэ оролдохо байгаа. Гэхэ зуура, марксизм-ленинизмын революционно гол ёһонуудай үндэһөөр хүмүүжүүлэгдэһэн, Советскэ Союзай Коммунистическэ парти бүхы үнэн ушарые барандань, хэр аягүйшье һаань, элирхэйлэн хэлээ. Партимнай гол хараа бодолые хүтэлбэри болгон, өөрынгөө үүсхэлээр иимэ алхам хэһэн байна. Сталинда шүтэн һүгэдэдэг ябадалые буруушаалга саг зуурын зарим тэды бэрхэшээлнүүдые тохёолдуулжа болохошье һаа, хүдэлмэришэн ангиин үндэһэн аша туһын ба уг зорилгын талаар, саашадаа тон һайн аша үрэ үгэхэ байһыень партимнай хараада абаа. Тиин, ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэн һүгэдэдэг ябадал шэнги үзэгдэлнүүдэй манай парти дотор, орон дотор хэзээшье тохёолдохогүй, марксистско-ленинскэ политикые бэелүүлһэнэй үндэһөөр, парти доторой үргэн демократиие сахилгын оршон байдалда, олон миллион ажалшадай эдэбхитэйгээр хабаадаха, советскэ демократиин бүхы талаараа хүгжэхэ ябадал ханган, саашадаа парти ба ороноо хамтааран хүтэлбэрилхэ бата бэхи найдабари хангагдана.

Ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэн һүгэдэдэг ябадалтай, тэрэнэй хойшолонгуудтай эрид шууд тэмсэн, тэрээнһээ шалтагаалан гараһан алдуунуудые сэхэ шууд шүүмжэлэн партимнай марксизм-ленинизмын мүнхэ һургаалда үнэн байдагаа, арадай ашаг туһада үнэн байдагаа, манай орон дотор коммунизм амжалтатайгаар байгуулгын аша туһада партийна болон советскэ демократиин хүгжэхэ тон зохистой байдал хангахын тула оролдолго гаргадаг байһанаа үшөө дахин элирхэйлэн харуулаа.

Ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэн һүгэдэлгэ ба тэрэнэй хойшолонгууд тухай асуудалые партийна организацинуудта, ажалшадай хамтын суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэлгэ партиин гэшүүдэй ба партийнабэшэ хүнүүдэй эдэбхи хэшээлые ехээр бадаруулаа гэжэ, КПСС-эй ЦК-гэй хараа шугам партиин, арад зоной дунда бүримүһэн һайшаагдан дэмжэгдээ гэжэ КПСС-эй ЦК тэмдэглэнэ.

Социалистическэ хуули ёһо эбдэһэн баримтанууд, И. В. Сталинда шүтэн һүгэдэхэ ябадалтай холбоотойгоор гараад, партяар элирүүлэгдэн тунхаглагдаһан ондоошье алдуунууд гэмшэл ба шаналал үүсхэнэ. Гэбэшье, ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэн һүгэдэдэг ябадалые буруушаалга коммунистическэ байгуулалтын аша туһада шухала байгаа, тус байгуулалтада бидэ эдэбхитэйгээр хабаадажа байнабди гэжэ советскэ хүнүүд ойлгоно. Ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэн һүгэдэлгын хойшолонгуудые партийна, гүрэнэй, ажахын ба культурна байгуулалтын бүхы һалбаринуудай талаар усадхан зайсуулха зорилготой тодорхой хэмжээ-ябуулгануудые һүүлэй жэлнүүдтэ партиин сэхэ шууд бэелүүлхыень советскэ арад хаража байна. Иимэ хүдэлмэри хэһэнэй ашаар партимнай арад зондо бүри дүтэ болоод, урдань үзэгдөөгүй ехэ зохёон байгуулхы эдэбхи үүсхэл гаргана, партиин доторой хүсэндэ мүнөө юуншье тойбо татажа шадахаяа болинхой.

II.

Сталинда шүтэн һүгэдэдэг ябадал, тэрэнэй бүхы муу хойшолонгууд советскэ социалистическэ байгуулалтын эрхэ байдалда яагаад тохёолдон тараха ушартай болооб?

Энэ асуудалые шэнжэлжэ үзэхэдөө, СССР-тэ социализм байгуулһан түүхэтэй холбоотой объективнэ, тодорхой ушар байдалые, тэрэшэлэн Сталинай өөрынь шанарнуудтай холбоотой зарим субъективнэ ушарнуудые хараада абаха хэрэгтэй.

Октябрьска социалистическэ революци хадаа капиталистическэ обществые революционно ёһоор, хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэри доро шэнэдхэн хубилгаһан гайхамшаг жэшээ боложо түүхэдэ ороо. Большевистскэ партиин баатар габьяата тэмсэлэй жэшээе, дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалистическэ гүрэнэй — СССР-эй жэшээе халан абажа, бусад оронуудай компартинууд, бүхы түрүү ба демократическа хүсэнүүд мүнөө сагай ниитын хүгжэлтэтэй холбоотой үндэһэн социальна асуудалнуудые шиидхэлгын дүй дүршэлдэ һурана. Манай ороной ажалшад 40 шахуу жэлэй турша соо социалистическэ общество байгуулжа, угаа ехэ дүй дүршэлтэй болоо. Тэрээниень бусад социалистическэ оронуудай ажалшад шэнжэлжэ, өөһэдынгөө байдалда тааруугаар ашаглана.

Энэ хадаа шэнэ аргануудые шэнжэн бэдэрэлгын үедэ, юрэнхы дээрээ, теориин талаар лэ социалистнуудта мэдэгдэдэг байһан олохон ушарнуудые бодото дээрэнь шалгажа бүридүүлэгдэһэн социалистическэ общество байгуулгын түүхэдэхи түрүүшын дүй дүршэл болоно. Советскэ орон хадаа хүн түрэлтэнэй социализмда орохо замые хорёод гаран жэлдэ гансааран заажа үгэдэг орон байһан юм. Советскэ орон хүреэлэгдэн бүһэлэгдэһэн хэрэм шэнгеэр, капиталистическэ хүреэлэлгэ дотор байдаг байгаа. Советскэ ороной баруун ба зүүн зүгтэхи дайсад 1918—1920 онуудта 14 гүрэнэй хэһэн интервенциин буруу һүрэһэнэй һүүлээршье СССР-тэ эсэргүү шэнэ «крестово походуудые» бэлдэжэ үргэлжэлөө һэн. Тэдэ дайсад олон тоото шпионууд ба һүйдхэлшэдые СССР худар эльгээдэг, дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалистическэ гүрэниие һүйдхэн һандаргаха гэжэ али болохоор оролдодог байгаа. СССР-тэ эсэргүү империалистическэ эзэрхэг түримхэй шэнэ добтолгын аюул хадаа коммунизмые үгы хэхэ, ажалшадай дэлхэй дээрэхи түрүүшын гүрэниие — Советскэ Союзые үгы хэхэ уг зорилготой фашизмын 1933 ондо Германидахи засаг түрые эзэлһэнэй һүүлээр улам һүжэрэн дэбэрһэн юм. «Коминтерндэ эсэргүү пакт», «Берлин — Рим — Токиогой нүхэсэл» гэдэгүүдэй бии болгогдоод, уласхоорондын бүхы хархис хүсэнэй зүгһөө сэхэ шууд дэмжэгдэжэ байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Шэнэ дайнай аюулай улам ехэ боложо байһан оршон байдалда, фашизмые номгоодхон дараха ба аюулгүй байдал хамтаараа эмхидхэхэ зорилгоор Советскэ Союзай хэдэн удаа дурадхаһан хэмжээнүүдые баруун гүрэнүүдэй дэмжэхээ арсаһан оршон байдалда Советскэ орон хамгаалгаяа бэхижүүлхын тула, харша хархис капиталистическэ хүреэлэлгын хорото аашануудта эсэргүүсэн тэмсэхын тула хүсэ шадалаа улам шангааха баатай болоо бэлэй. Партимнай хододоо һэрэмжэтэй байхаар, гадаадын дайсадтай тулалдахын тула түгэс бэлэн байхаар бүхы арадые хүмүүжүүлхэ ёһотой болоһон юм.

Орон доторнай ангиин хатуу шанга тэмсэлэй удаан саг соо үргэлжэлһэн, «хэн хэнээ илахаб?» гэһэн асуудалай шиидхэгдэжэ байһан ушарһаа, уласхоорондын хархис этэгээдүүдэй хорото ябуулганууд бүри аюултай болоһон юм. Нэгэ орон дотор социализмын илажа болохо тухай Ленинэй теориие буруушааха хараа бодол баримталдаг, тиин үнэндөө СССР дотор капитализмые тэхэрюулэн һэргээхэ хараа бодол баримталдаг харша үзэл бодолтод — троцкистнууд, баруунай оппортунистнууд, буржуазна националистнууд Ленинэй нүгшэһэнһөө хойшо парти дотор бүри ехээр аашалдаг болоо һэн. Ленинизмын эдэ дайсадта эсэргүү хайрагамгүй хатуу шанга тэмсэл партимнай ябуулаа.

Ленинэй захяануудые дүүргэлтэ болгон, Коммунистическэ партимнай ороноо социалистическэ ёһоор индустриализацилха, хүдөө ажахыгаа коллективнэ үйлэдбэритэй болгохо, культурна революци бэелүүлхэ хараа бодол бэелүүлээ. Тусгаар абтаһан, нэгэ орон дотор социалистическэ общество байгуулха иимэ агууехэ зорилгонуудые шиидхэхэ замдаа советскэ арад, Коммунистическэ парти туйлай ехэ бэрхэшээлнүүд ба һаад тойбонуудые дабажа гараха ушартай болоһон байна. Манай орон гадаадаһаа экономическа ямаршье туһаламжа абангүйгөөр, түүхэтэ богонихон болзор соо үни заяанайнгаа гээгдэлые усадхаха, арадай бүхы ажахые шэнэ, социалистическэ ёһоор хубилган хүгжөөхэ ёһотой байба.

Уласхоорондын ба дотоодын тиимэ орёо бэрхэтэй оршон байдал булад хатуу журам сахихые, һэрэмжэеэ саг үргэлжэ дээшэлүүлхые, сэхэ хүтэлбэрилхые эриһэн юм. Энэ ушар демократическа зарим формонуудые хүгжөөхэ ябадалда муугаар нүлөөлхэ зэргэтэй байгаа. Манай орон дэлхэйн бүхы империализмда эсэргүүсэн, хатуу шангаар тэмсэхэ үедөө демократиие зарим тэды хизаарлаха ушартай болоо һэн. Энэнь капиталистическэ хүреэлэлгын оршон байдалда социализмын түлөө манай арадай хэжэ байгаа тэмсэлтэй холбоотой байгаа. Гэхэ зуура, тэдэ хизаарлалтанууд советскэ гүрэнэй бэхижэлгын ба бүхы дэлхэйдэхи демократиин болон социализмын хүсэнүүдэй хүгжэлгын хэмжээ зэргээр зайсуулагдаха ёһотой, саг зуурын ябуулганууд болоно гэжэ партиин, арадай зүгһөө бүри тиихэ сагта харагдадаг байһан юм. Советскэ ниитын байгуулалтын шэнэ амжалтануудай үдэр бүри туйлагдахые хаража байгаад, иимэ саг зуурын хизаарлалтануудые арад зон зорюута хэһэн юм.

Ленинскэ генеральна хараа шугамые сэхэ шууд бэелүүлдэг Коммунистическэ партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй хүтэлбэреэр советскэ арад социализм байгуулха замдахи эдэ бүхы бэрхэшээлнүүдые дабан зайсуулаа.

Дайсан харша хүреэлэлгэ соо, газаа тээһээнь добтолон орохо аюулай саг үргэлжэ тохёолдуулагдажа байһан үедэ манай орон дотор туйлагдаһан социализмын илалта гээшэ советскэ арадай харуулһан бүхэдэлхэйн-түүхэтэ баатаршалга байһан юм. Арад зоной ба партиин гаргаһан шэн зоригто, үнэхөөрөө баатарлиг хүсэл оролдолгын ашаар экономическа талаараа гээгдэнги байһан манай орон түрүүшын табанжэлнүүдэй турша дотор экономическа ба культурна хүгжэлтэдөө түрьбэлгүй ехэ дэбжэлтэ туйлаба. Социалистическэ байгуулалтада туйлагдаһан амжалтануудай үндэһөөр ажалша ниитын ажаһуудал нилээд ехээр һайжаржа, хүдэлмэригүйдэхэ ябадал хэтэдээ усадхагдаба. Орон дотор гүнзэгы ехэ культурна революци болобо. Советскэ арад богонихон болзор соо техническэ интеллигенциин олон мянган кадрнуудые хүмүүжүүлэн һургаа. Тэдэнь техническэ дэбжэлтын талаар дэлхэй дээрэ туйлагдаһан хэмжээндэ хүрэжэ, советскэ наука ба техникые түрүү һууринуудай нэгэндэ гаргажа шадаба. Эдэ илалтануудые зоригжуулагша ба эмхидхэгшэнь коммунистнуудай агууехэ парти байһан юм. Засагаа гартаа абаһан хүдэлмэришэд ба таряашад хадаа капиталистнууд, помещигүүдгүйгөөршье үргэн ниитэ арад зоной ашаг туһые хамгаалһан өөһэдынгөө социалистическэ гүрэниие амжалтатайгаар байгуулжа ба хүгжөөжэ шадаха юм гэжэ бүхы дэлхэйн ажалшад СССР-эй жэшээ дээрэһээ эли тодоор хараба. Эдэ бүгэдэ дэлхэйн али бүхы оронуудта коммунистическэ ба хүдэлмэришэнэй партинуудай үзүүлдэг нүлөөгэй дээшэлхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ зоригжуулхы үүргэтэй байһан юм.

Партиин ЦК-гэй генеральна секретариин тушаалда үни удаан саг соо байха зуураа, И. В. Сталин бусад хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшадтай хамта Ленинэй захяануудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын хойноһоо эдэбхитэйгээр тэмсээ. Марксизм-ленинизмдэ тэрэ үнэн шүтэнги байгаа, теоретик ба ехэхэн эмхидхэлшэ байһан И. В. Сталин троцкистнуудай, баруунай оппортунистнуудай, буржуазна националистнуудай урдаһаа, капиталистическэ хүреэлэлгын хорото ябуулгануудта эсэргүүгээр партиин ябуулһан тэмсэлые ударидаһан юм. Энэ политическэ ба үзэл сурталай талаар болоһон тэмсэл соогуур Сталин айхабтар ехэ хүндэтэй ба алдар суутай болобо. Зүгөөр манай туйлаһан бүхы агууехэ илалтануудые тэрэнэй нэрэтэй огто буруугаар холбодог болоһон юм. Коммунистическэ партиин ба советскэ ороной туйлаһан амжалтанууд, Сталин тухай хэлэгдэһэн магтаалай үгэнүүд тэрэнэй толгойень эрьюулбэ. Эгээл иимэ оршон байдалда Сталинда үлүү ехээр шүтэн һүгэдэхэ ябадал бии боложо эхилһэн юм.

Энэ шүтэн һүгэдэхэ ябадалай саашанхи хүгжэлтэдэ И. В. Сталинай өөрынь зан абари тон ехэ нүлөө үзүүлбэ. Тэдээн тухайдань В. И. Ленин бүри үни зааһан байгаа. 1922 оной һүүл багта партиин ээлжээтэ съездэ Ленинэй хандаһан бэшэг соо иигэжэ хэлэгдэһэн юм:

«Генсек болоходоо, нүхэр Сталин хизааргүй ехэ эрхэ засагые өөрынгөө гарта нэгэдүүлэн бариба. Энэ ехэ эрхэ засагаа болгоомжотой һайнаар хододоо эдлэжэ шадаха гэжэ би этигэнэгүйб». 1923 оной январиин эхеэр энэ бэшэгтээ хэһэн нэмэлтэ соогоо В. И. Ленин хүтэлбэрилэгшэ байха хүндэ огтолон таарахагүй Сталинай абари зан тухай дахяад дурдаһан байгаа. «Сталин дэндүүшье һаа шэрүүн, — гэжэ Ленин бэшээ һэн, — энэ дутагдалынь бидэнэр коммунистнарай дунда тэсэжэ боломооршье һаа, генсек болоод байхадань тэсэхын аргагүй байна. Ушар иимэһээ Сталиниие энэ тушаалһаа болюулха арга тухай бодожо үзэхыень нүхэдтэ дурадхаха байнаб. Орондонь ондоо хүниие томилхо хэрэгтэй, тэрэнь нүхэр Сталинһаа нэгэл талаараа али тэгшэ булюу һайн байха болоно. Тодорхойлон хэлэхэдэ, тэсэбэритэй, зөөлэбэр, налархай, нүхэдтөө анхаралтай байха, хэдэрлэхэгүй гэхэ мэтэ болоно».

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

Ганса нэгэн хүндэ шүтэн һүгэдэлгэ ба тэрэнэй хойшолонгуудые усадхан зайсуулха тухай

КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоол

(Үргэлжэлэл)

В. И. Ленинэй наһа барһанай һүүлээр болоһон партиин XIII съезд дээрэ тэрэнэй эльгээһэн бэшэгүүд делегацинуудай анхаралда хүргэгдэһэн байгаа. Эдэ документнүүдые зүбшэн хэлсэһэнэй һүүлээр В. И. Ленинэй зүгһөө хэгдэһэн шүүмжэлэлые хараадаа абажа, тэрээнһээ зохихо бүхы тобшолол хэхэ захяатайгаар Сталиниие генсекын тушаалда орхихо гэжэ мэдэрэгдэһэн юм.

Сталин ЦК-гэй генеральна секретариин тушаалда үлэхэдөө, Владимир Ильичын наһа барһанай һүүлээр тэрэнэй хэһэн шүүмжэлхы заабаринуудые түрүүшээр хараадаа абадаг байгаа. Зүгөөр саашадаа Сталин өөрынгөө алдар габьяае дан хэтэрхэй ехээр сэгнэжэ, алдуу эндүү оройдоо хэхэгүйб гэжэ бэедээ найдаһан юм. Ангиин дайсантай ба тэрэнэй тагнуултай эрид шангаар тэмсэжэ байха үедэ, һүүл тээ немецко-фашистска булимтарагшадай урдаһаа хэгдэһэн дайнай үедэ парти доторой ба советскэ демократиин талаар зарим тэды хизаарлалтанууд заатагүй хэгдэхэ баатай болоһон юм. Ленинэй гаргаһан хүтэлбэрилхы ёһо гуримуудые бүдүүлигээр эбдэжэ, Сталин эдэ хизаарлалтануудые парти доторой ба гүрэниие хүтэлбэрилгын ёһо заншал болгожо эхилһэн байгаа. ЦК-гэй пленумүүд ба партиин съезднүүд саг болзортоо үнгэргэгдэдэггүй һэн, удаа тээнь олон жэлэй турша дотор оройдоошье зарлагдаагүй байгаа. Сталиниие шүүмжэлхэ аргагүй болошоһон юм.

Социализм тээшэ Советскэ Союзай дабшаха бүри ангиин тэмсэл улам улам шанга боложо байха юм гэһэн Сталинай алдуутай хараа бодол социалистическэ байгуулалтын, партиин ба гүрэн доторой демократиие хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ хоро хүргэбэ. «Хэн хэнээ илахаб?» гэһэн асуудалай шиидхэгдэжэ байха үедэ, социализмын үндэһэ һуурие байгуулхын түлөө үсэд шанга ангиин тэмсэлэй боложо байгаа дамжан оролгын үеын зарим нэгэн лэ шатануудта үнэн зүб байһан энэ хараа бодол манай орон дотор социализмын илаад байхада, дарлагша ангинуудай ба тэдэнэй экономическа базын усадхагдаад байһан 1937 ондо түрүүшын ээлжээндэ табигдаһан юм. Бодото хэрэг дээрээ энэ алдуутай теоретическэ хараа бодомжо социалистическэ хуули ёһые тон ехээр эбдэхэ, хүн зониие олоорнь гэмнэхэ, хэһээхэ ябадалай үндэһэ боложо үгөө һэн.

Эгээл тэрэ үедэ гүрэнэй аюулгүйе сахиха органууд онсо байдалтай болоһон юм. Тэдээндэ тон ехэ найдабари үзүүлэгдэдэг байгаа, яахадааб гэхэдэ, революциин дайлан абаһан түйлалтануудые хамгаалха талаар тэдэнэр арадайнгаа, бүхы оронойнгоо үмэнэ ехэхэн алдар габьяатай байһан юм. Гүрэнэй аюулгүйе сахиха органууд үни удаан саг соо энэ найдабариие харюулжа байгаа, тэрэ үедэ тэдэнэй онсо байдал ямаршье аюул тохёолдуулдаггүй байһан юм. Парти ба правительствын зүгһөө тэдээндэ хэгдэдэг хиналта бай байһаар Сталинай өөрынь зүгһөө хэгдэдэг хиналтаар һэлгүүлэгдэдэг болоһонһоо хойшо юумэн ондоо болошоо бэлэй. Үнэн ёһо руунь зүб бурууе шиидхэхын оронд ганса Сталинай өөрынь һанамжаар нэгэтэ бэшэ шиидхэбэри гаргагдадаг һэн. Гүрэнэй аюулгүйе сахиха органуудые уласхоорондын империализмын агент Бериин хорото муухай бүлэгөөрхидэй хүтэлбэрилдэг болоһонһоо хойшо бүришье орёо бэрхэтэй болоһон юм. Советскэ хуули ёһые тон ехээр эбдэхэ, хүн зониие олоорнь гэмнэхэ, хэһээхэ ябадал гараһан байгаа. Дайсанай хорото ябуулгын эсэстэ олон тоото үнэн сэхэ коммунистнар ба партийнабэшэ советскэ хүнүүд хара муухайгаар хардагдажа, ямаршье гэмгүй аад хэһээгдэһэн юм.

Партиин Центральна Комитет соо ленинскэ ёһоной хүтэлбэрилхы гол хүсэн бүридэн эмхидэһэн байба, тэрэ хүсэн дотоодыншье, гадаадыншье политикын талаар хэгдэхэ ёһотой шухала ябуулгануудые зүбөөр ойлгодог байгаа гэжэ партиин XX съезд, Сталинай наһа барһанһаа хойшо Центральна Комитедэй ябуулһан бүхы политика эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ. Ганса нэгэн хүндэ һүгэдэн шүтэхэ ябадалтай холбоотой аад, социализмын хүгжэхэ хэрэгтэ һаад түбэг ушаруулдаг элдэб үзэгдэлнүүдтэ эсэргүүсэлтэ байгаагүй гэжэ хэлэжэ болохогүй. Тэрээнһээ байтагай, жэшээлхэдэ, дайнай жэлнүүдтэ Сталинай ганса өөрөө мэдэжэ хүтэлхэ ябадал эрид хизаарлагдажа, хуули буса ааша гаргаха, зоргоороо орохо гэхэ мэтэ ябадалай хорото хойшолонгууд нилээд һулаpуулагдадаг үенүүд байһан юм.

Дайнай боложо байха үедэ ЦК-гэй гэшүүд, мүн тэрэшэлэн советскэ элитэ ехэ сэрэгэй хүтэлбэрилэгшэд фронт дээрэхи ба ара талын тусхай участогуудай ажал-ябуулгые өөһэдынгөө гарта абажа, өөһэдөө шиидхэбэри гаргажа, нютагай партийна ба советскэ организацинуудтай хамта тэдэнэй ябуулһан эмхидхэлэй, политическэ, ажахын ба сэрэгэй хүдэлмэри советскэ арадай илалтые хангаһаниинь мэдээжэ. Илалта түйлаһанай һүүлээр ганса нэгэн хүндэ шүтэн һүгэдэхэ ябадалай уршагта хойшолонгууд баһа дахяад ехэ болобо.

Центральна Комитедэй ленинскэ хүтэлбэрилхы гол хүсэн хадаа Сталинай наһа барахатай зэргэ ганса нэгэн хүндэ шүтэн һүгэдэхэ ябадалтай, тэрэнэй хүшэр хүндэ хойшолонгуудтай эрид шууд тэмсэжэ эхилээ бэлэй.

Эдэ хүнүүд Сталинай урдаһаа сэхэ тэмсэжэ, тэрэниие юундэ хүтэлбэриһөө зайсуулаагүйб гэһэн асуудал гаража болохо. Тиихэ үедэ иимэ юумэ хэжэ огто болохогүй байгаа. Сталинай амиды байһан һүүлэй үедэ болоһон хэдэ хэдэн хуули буса хэрэгүүдтэ тэрэ өөрөө гэмтэй гэжэ баримтанууд элеэр харуулна. Зүгөөр дайсадай хорото аашануудһаа СССР-ые хамгаалхын түлөө хододоо тэмсэдэг, социализмын хэрэгэй түлөө тэмсэдэг хүн гэжэ советскэ хүнүүд Сталиниие мэдэдэг байгаа, энээниие мартажа болохогүй. Энэ хэһэн тэмсэлдээ тэрэ огто болошогүй арга методые хэрэглэдэг, партийна ажабайдалай ленинскэ ёһо гуримуудые ба нормонуудые эбдэдэг байгаа. Эгээл энэнь Сталинай трагеди байһан юм. Эдэ бүгэдэ тэрэ үедэ боложо байгаа хуули буса ябуулгануудай урдаһаа хэгдэхэ тэмсэлые улам хүндэ болгодог һэн. Юуб гэхэдэ, социализм байгуулха, СССР-ые бэхижүүлхэ талаар түйлагдаһан амжалтанууд ганса нэгэн хүндэ шүтэн һүгэдэжэ байһан үедэ бултадаа Сталинай хэһэн аша габьяа гэжэ харагдадаг байһан юм.

Иимэ үедэ тэрэнэй урдаһаа хэршье эсэргүүсэн тэмсээ һаа, арад зон ойлгохогүй байгаа бшуу. Эсэргүүсэхээ зүрхэ алдаһан ябадал эндэ огто үгы. Иимэ эрхэ байдалда Сталинай урдаһаа эсэргүүсэһэн хүниие арад зоной дэмжэхэгүй байһаниинь элитэ. Тэрээнһээ байтагай, тэрэ үедэ иимэ тэмсэл хээ һаа, социализм байгуулха хэрэгтэ һаад түбэг ушаруулба, партиин ба бүхы гүрэнэй нэгэдэлые эбдэхэ һэдэлгэ гаргаба, энэнь капиталистическэ хүреэлэлгын эрхэ байдалта айхабтар аюултай хэрэг гээшэ гэжэ сэгнэгдэхэ байгаа. Тэрээнһээ гадна, өөрынгөө Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро ябажа, Советскэ Союзай ажалшадай түйлаһан амжалтанууд советскэ хүн бүхэнэй сэдьхэл зүрхэндэ баяр омогорхол түрүүлдэг һэн. Эгээл тиимэһээ зарим нэгэн алдуу дутагдалнууд энэ асари ехэ амжалтануудай дэргэдэ балай обёормоор бэшэ болодог байһан юм. Тэдэ алдуунуудай уршагта хойшолонгууд партиин ба советскэ обществын хүгжэлтын бүри улам ехэ боложо байгаа һүр хүсөөр дары түргэн далдалагдадаг һэн.

Илангаяа советскэ хуули ёһо эбдэһэн олохон баримтанууд, Сталинай гаргаһан буруу шиидхэбэринүүд бүри һүүлэй үедэ Сталинай наһа бараһанай һүүлээр, гол түлэб Бериин хархис бүлэгөөрхидые элирүүлжэ, гүрэнэй аюулгүйе сахиха органуудые партиин хиналта доро абаһантай дашарамдуулан, элитэ болоо юм гэжэ хараадаа абаха хэрэгтэй.

И. В. Сталинда үлэмжэ ехээр шүтэн һүгэдэхэ ябадалай бии болоһон ба дэлгэрһэн ушар шалтагаанууд, гол эрхэ нүхэсэлнүүд иимэ байна. Эдэ хэлэгдэһэн зүйлнүүд И. В. Сталинда шүтэн һүгэдэһэн ябадалые ба тэрээнһээ гараһан хойшолонгуудые сагааруулжа үгэнэгүй, миин тайлбарилна гээшэ. Эдэ бүгэдэ манай партяар эрид шууд, үнэн сэхээр шүүмжэлэгдэһэн байна.

III.

Ганса нэгэн хүндэ шүтэн һүгэдэхэ гээшэ Коммунистическэ партиин хэрэгтэ, советскэ обществодо ехэ хоро хүргэһэниинь арсашагүй. Зүгөөр энээнэй урда тээ ганса нэгэн хүндэ шүтэн һүгэдэхэ ябадалай бии байһан ушарһаа тобшолол хэжэ, СССР-эй олониитын байгуулалтада ямар нэгэн хубилалта болобо гэхэ гү, али ганса нэгэн хүндэ шүтэн һүгэдэхэ гээшэ советскэ олониитын байгуулалтаһаа уг үндэһэтэй юм гэхэ болоо һаа, тон ехэ алдуу болохо байна. Эдээнэй алиниишье зүб бэшэ, яахадааб гэхэдэ, бодото байдалтай зохилдоногүй, баримтануудта огтолон тааранагүй.

Сталинда хэтэрхэй ехээр шүтэн һүгэдэхэ ябадал партида ба арад зондо ехэ хоро хүргөөшье һаа, манай олониитын байгуулалтые хубилгаагүй, хубилгажа шадахашьегүй байгаа. Үйлэдбэриинь зэбсэгүүдэй олониитын зөөри байһан, хүдэлмэришэн анги ба таряашадай холбоо барисаатай байһан, арадуудай хани барисаатай байһан социалистическэ гүрэнэй уг үндэһые ганса хүндэ ямарааршье шүтэн һүгэдэлгэ хубилгажа шадахагүй байгаа бшуу. Зүгөөр энэ шүтэн һүгэдэлгэ социалистическэ демократизмын хүгжэлтэдэ, олон миллион хүнүүдэй зохёохы үүсхэл оролдолго дээшэлүүлхэ хэрэгтэ нилээд ехэ хоро хүргэһэн байха юм.

Сталин шэнги иимэшье ехэ хүн манай олониитэ-политическэ байгуулалтые хубилгажа шадаха юм гэжэ бодохо болоо һаа, бодото баримтануудһаа, марксизмһаа холодожо, идеализмые баримталһан ушар болохо байна. Иигэжэ хэлэхэ болоо һаа, ганса нэгэн хүниие иимэ юрэ бусын хүсэтэй гэжэ тоолоһон болохо ха юм. Обществын байгуулалтые хубилгаха, тииһээ тиитэрээ олон миллион ажалша ниитэдэ түшэглэжэ байһан олониитын байгуулалтын хубилгажа шадаха гэжэ яаха һэм.

Үйлэдбэринь ямар аргаар ябанаб, үйлэдбэриинь хэрэгсэлнүүд общество дотор хэндэ хамаатай байнаб, политическэ засагынь ямар ангиин гарта байнаб, эгээл эдэ бүгэдэһөө олониитэ-политическэ байгуулалтын уг удхын дулдыдадаг байһаниинь мэдээжэ. Октябрьска революциин болоһоной эсэстэ, социализмын илаһанай һүүлээр манай орон дотор үйлэдбэриин социалистическэ байгуулалта батажан хүгжөөд, дүшэн жэл шахуу саг соо засагнай хүдэлмэришэн анги ба таряашадай гарта байна гэжэ бүхы дэлхэйн хүн зон мэдэнэ ха юм. Эгээл энээнэй ашаар жэлһээ жэлдэ советскэ олониитын байгуулалта улам бүри бэхижэнэ, тэрэнэй үйлэдбэриин хүсэнүүд урган хүгжэнэ, манда дурагүй хүнүүдшье энэ баримтые мэдэрэнгүй байжа шадахагүй.

Советскэ ороной дотоодын байдалайшье, гадаадын политикыншье талаар али али һалбаринуудые хүтэлбэрилгэдэ партиин ба советскэ гүрэнэй гаргаһан зарим нэгэн ехэ алдуунууд ганса нэгэн хүндэ шүтэн һүгэдэһэнэй хойшолонгууд байһаниинь мэдээжэ. Тодорхойлон хэлэбэл, хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ талаар Сталинай гаргаһан алдуунууд, фашистска булимтарагшадай добтолгодо эсэргүү тэмсэл бэлэдхэхэ талаар гаргаһан алдуунууд, дайнай һүүлээр Югославитай эбгүй болгоһон тэрэнэй бүдүүлиг аашануудые заажа болохо байна. Эдэ алдуунууд советскэ гүрэнэй хүгжэлтын зарим талануудтань хоро хүргэжэ, илангаяа И. В. Сталинай ажабайһан һүүлшын жэлнүүдтэ советскэ обществын хүгжэлтые хойшо татаһан байна. Зүгөөр коммунизм тээшэ дабшаһан үнэн зүб харгыһаань тэрэниие хадууруулжа шадаагүй байһаниинь ойлгосотой.

Сталинда хэтэрхэй ехээр шүтэн һүгэдэхэ гээшэ үни үнгэрһэн онсо тусхай түүхэтэ эрхэ байдалһаа бии болоогүй, харин советскэ системэһээ; бүри үнгэрхэдөө, тэрэнэй эрхэ сүлөөдэ дурагүй байһанһаа дулдыдан гараа гэжэ манай дайсад баталдаг. Иимэ худал хуурмаг бодомжонууд манай Советскэ гүрэнэй хүгжэлтын бүхы түүхээр үндэһэлэн буруушаагдана. Гүрэнэй засагай шэнэ демократическа формо байһан Соведүүд гээшэ эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлдэ жагсаһан үргэн ниитэ арад зоной революционно зохёохы үүсхэлээр бии болоһон юм. Тэдэнэр арад зоной үнэхөөр барижа байһан засагай органууд байгаа, саашадаашье байха юм. Арад зоной үзэгдөөгүй ехэ үүсхэл оролдолгые удалан гаргаха арга боломжые имагтал советскэ байгуулалта бии болгоо ха юм. Арад ниитэдэ бии байһан дууһашагүй ехэ хүсэ шадалые элсүүлжэ, ушар ёһо мэдээд, гүрэнөө хүтэлбэрилхэ ябадалда, социализм байгуулгада эдэбхитэй шангаар хабаадалсаха хэрэгтэ хэдэн миллион хүнүүдые элсүүлээ. Түүхэтэ богонихон болзор соо советскэ гүрэн айхабтар ехэ шалгалтые илалта түгэсөөр дабажа, дэлхэйн хоёрдохи дайнай гал дүлэн соогуур хатуужан гараа.

Дарлагша ангиин һүүлшын үлэгдэлнүүд манай орон дотор усадхагдажа, бүхы арадай ажахы дээрэ социализм шиидхэхы гол һуури эзэлбэ, тиихэдэнь манай ороной уласхоорондын байдал үндэһөөрөө хубилаа, советскэ демократиин хэмжээн улам үргэдэбэ, үргэдэжэ үргэлжэлһөөршье, ямаршье буржуазна демократиһаа советскэ демократиин илгаань юуб гэхэдэ, тэрэ хадаа ажал хүдэлмэри тухай, эрдэм һуралсал ба амаралта тухай, гүрэнэй хэрэгүүдтэ хабаадалсаха тухай, үгэ хэлэхэ сүлөө, хэблэлэй, шажан мүргэлдэ шүтэхэ сүлөө, өөрынгөө бэлиг шадабариие бодото дээрэнь сүлөөтэйгөөр хүгжөөхэ ба бусад бүхы демократическа эрхэ сүлөө тухай миин ганса хэлээд, соносхоод дүүрэдэггүй, харин материальна талаарнь обществын бүхы гэшүүдые илгаагүйгөөр хангадаг байха юм. Демократиин ушар удхань миин ёһо тэды баримтануудһаа гарадаг бэшэ, харин политическэ засаг түрэ гээшэ арад зоной ехэнхи талые, ажалша ниитын талые харалсана гү, тэрээн дээрэһээ болодог. Манай байгуулалта бодото демократическа, бодото арадай байгуулалта мүн гэжэ советскэ гүрэнэй дотоодын ба гадаадын политика гэршэлэн харуулна. Хүн зоной ажабайдалые али бүхы аргаар һайжаруулха, арад зоноо амгалан тайбанаар ажаһуулгаха гээшэ советскэ гүрэнэй эгээн дээдэ зорилго ба үдэр бүриин оролдолго анхарал мүн болоно.

Союзна республикануудай эрхэ түлөөлэлгые үргэдхэхэ тухай, хуули ёһые наринаар сахиха тухай, нютагай үүсхэл оролдолгые дээшэлүүлхэ, нютагай Соведүүдэй ажал-ябуулгые эдэбхитэй болгохо, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлые хүгжөөхэ зорилготойгоор түсэблэлгын системые шэнэдхэн хубилгаха тухай парти ба правительствын абажа байгаа хэмжээнүүд Советскэ демократиие саашаданъ хүгжөөжэ байһанай гэршэ мүн.

Ганса нэгэн хүндэ шүтэн һүгэдэхэ ушарай байгаашье һаа, Коммунистическэ партяар хүтэлбэрилүүлһэн үргэн арад ниитын айхабтар ехэ үүсхэл оролдолго, манай байгуулалтаар бии болоһон үүсхэл оролдолго, социализм байгуулха замда байһан бүхы бэрхэшээлнүүдые дабан гаража, түүхэтэ агуухэ хэрэгые бэелүүлбэ. Эгээл энээндэ Советскэ социалистическэ байгуулалтын демократизмын хаха аргагүй гэршэнь байна ха юм. Манай орон дотор түйлагдаһан социализмын асари ехэ илалтанууд миин өөрөө ерээгүй. Партиин ба нютагай организацинуудай ябуулһан айхабтар ехэ эмхидхэлэй ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин ашаар, өөрынгөө кадрнуудые ба бүхы коммунистнуудые марксизм-ленинизмдэ үнэн сэхэ байхаар, коммунизмын хэрэгтэ үнэн сэхэ байхаар партиин хододоо хүмүүжүүлһэнэй ашаар эдэ амжалтанууд түйлагдаа. Арад ниитынгээ ушар ёһо мэдэхэ ябадалаар советскэ общество хүсэ ехэтэй. Манай баатарлиг хүдэлмэришэн ангиин, алдарта колхозно таряашадай, арадай интеллигенциин зохёон байгуулхы ажалаар тэрэнэй түүхэтэ хуби заяан шиидхэгдэдэг байгаа, шиидхэгдэжэшье байна.

Ганса нэгэн хүндэ шүтэн һүгэдэхэ ябадалай хойшолонгуудые усадхажа, партийна ажабайдалай большевистскэ ёһо заншалые һэргээхэ, социалистическэ демократизмые дэлгэрүүлхэ зуураа, манай парти үргэн ниитэ зонтой хэдэг холбоо барисаагаа саашань үргэдхэжэ, тэдэниие Ленинэй агуухэ туг доро улам нягтаар жагсааба.

Ганса нэгэн хүндэ шүтэн һүгэдэхэ ябадалые үгы болгохо тухай, Сталинай гаргаһан болошогүй ехэ алдуунууд тухай манай партиин эрэлхэг зоригтойгоор хэнһээшье нюунгүйгөөр өөрөө асуудал табиһан ушар ленинизмын шугамые, социализмын ба коммунизмын хэрэгые бата найдамтайгаар баримталжа, арадуудай аша туһын тулада социалистическэ ёһо журамые наринаар сахижа, советскэ гражданинуудай эрхые хангажа байһаниинь эли тодоор гэршэлнэ. Энэ хадаа советскэ социалистическэ байгуулалтын һүр хүсэтэй ба илалта түгэс байһанай гэршэ болоно. Эдэ бүгэдэ ганса нэгэн хүндэ хэтэрхэй ехээр шүтэн һүгэдэжэ байһанай хойшолонгуудые эсэстэнь хүрэтэр үгы болгохо тухай, иимэ алдуунуудые саашадаа дахяад дабтахагүй байһан тухай эрид шиидэбэриие гэршэлэн харуулна.

И. В. Сталинда дан ехээр шүтэн һүгэдэжэ байһаниие ба тэрэнэй хойшолонгуудые манай партиин буруушааһан ушарые бүхы ахадүү коммунистическэ ба хүдэлмэришэнэй партинууд тон ехээр һайшааһан тухайгаа мэдээсэһэн байна. Бүхы уласхоорондын коммунистическэ ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ КПСС-эй XX съездын айхабтар ехэ удхашанарые тэмдэглэхэ зуураа, гадаадын оронуудай коммунистнар ганса нэгэн хүндэ шүтэн һүгэдэхэ ябадалтай ба тэрэнэй хойшолонгуудтай тэмсэһэн ушарые марксизм-ленинизмын ёһо гуримуудай арюун сэбэр байхын түлөө, мүнөө үеын уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй асуудалнуудые гүнзэгыгөөр хаража үзэхын түлөө, пролетарска интернационализмын ёһо гуримуудай саашадаа батажан хүгжэхын түлөө хэһэн тэмсэл гэжэ харана.

Ганса нэгэн хүндэ шүтэн һүгэдэхэ ябадалтай ба тэрэнэй хойшолонгуудтай тэмсэхэ талаар манай партиин ябуулжа байгаа хэмжээнүүдые һайшааһан ба дэмжэһэн мэдээсэлнүүд хэдэ хэдэн ахадүү коммунистическэ партинуудһаа ерэжэ байна. КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые Хитадай компартиин ЦК-гэй политбюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэһэн тухай тобшололнуудые тайлбарилха зуураа, Хитадай компартиин ЦК-гэй орган «Женьминьжибао» газетэ «Пролетариадай диктатурын түүхэтэ дүй дүршэл тухай» гэһэн редакционно статья доторoo иигэжэ бэшээ һэн: «В. И. Ленинэй захяануудые үндэһэ болгон, Советскэ Союзай Коммунистическэ парти социалистическэ байгуулалтые хүтэлбэрилхэдөө Сталинай гаргаһан зарим ехэхэн алдуунуудые, тэрээнһээ шалтагаалан тохёолдоһон хойшолонгуудые эрид шууд элирүүлээ. Эдэ хойшолонгуудай түбэгтэй байһан ушарһаань, Советскэ Союзай Коммунистическэ парти И. В. Сталинай агуухэ габьяануудые мэдэрхынгээ хажуугаар тэрэнэй гаргаһан алдуунуудай гол удхые эрид шууд элирүүлээд, һэрэмжэтэй байхыень, эдэ алдуунуудһаа боложо тохёолдоһон муу хойшолонгуудые дары зайсуулхыень партиие урялаа. Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съезд дээрэ хурса шүүмжэлэл гараһанай һүүлээр энээнэй урда тээ зарим тэды алдуутай политикаар һаатуулагдажа байһан бүхы нүхэсэлнүүд хаа хаанагүй, заабол эдэбхи орохо гэжэ КПСС ба советскэ арад бүри нягта нэгэдэлтэй, бүри бата эмхидхэлтэй болохо, хүн түрэлтэнэй түүхэдэ урдань үзэгдөөгүй ехэ һүр жабхаланта коммунистическэ общество байгуулхын түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал мандуулхын түлөө тэмсэхэ гэжэ бидэнэр, Хитадай коммунистнар, этигэнэбди».

«Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин хүтэлбэрилэгшэдэй алдар габьяань юуб гэхэдэ, тэдэнэр ганса нэгэн хүндэ шүтэн һүгэдэхэ ябадалтай холбоотой алдуу дутагдалнуудые заһажа эхилһэн байна, энэ хадаа Ленинэй агуухэ партиин һүр хүсые, бата нэгэдэлые гэршэлжэ үгэнэ, советскэ арадай дунда тэрэнэй хэр зэргэ найдабаритай байһан тухай, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ хэр зэргэ хүндэтэй байһан тухайнь харуулна»,—гэжэ Французска компартиин Политбюрогой мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. США-гэй компартиин Национальна Комитедэй генеральна секретарь Юджин Деннис КПСС-эй XX съездын айхабтар ехэ удхашанарые тэмдэглэхэ зуураа, мэдээжэ болоһон статья доторoo иигэжэ хэлэнэ: «XX съезд гээшэ бүгэдэниитын эб найрамдалые ба социальна хүгжэлтые бэхижүүлээ. Тэрэ хадаа социализмые хүгжөөхэ талаар, энхэ тайбанаар зэргэ оршон байхын түлөө тэмсэлдэ шэнэ шата болобо. Энэ тэмсэл Ленинэй байха сагһаа хойшо эхилһэн юм. Саашанхи жэлнүүдтэшье үргэлжэлүүлэгдэжэ байгаа, тиихэ зуураа, улам бүри амжалтатай ба хүсэтэй боложо байһан юм».

Тиихэтэй хамта, ганса нэгэн хүндэ шүтэн һүгэдэхэ ябадалые бии болгоһон шалтагаанууд, манай олониитын байгуулалтада энэ шүтэн һүгэдэлгын үзүүлһэн хойшолонгууд тус асуудалые зүбшэн хэлсэхэ үедэ ходоо зүбөөр тайлбарилагдадаггүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, «Ноуви аргоменти» журналда үгэһэн дэлгэрэнгы ба һонирхолтой интервью доторoo хэдэ хэдэн тон зүб, тон шухала тобшололнуудые хажуугаар нүхэр Тольятти буруу хараа бодол мэдүүлһэн байна. Тодорхойлон хэлэхэдэ, советскэ общество «зарим талаараа хубилан ондоо болохо» сагынь ерээ бэшэ гү гэһэн нүхэр Тольяттиин хараа бодолые зүбшөөжэ болохогүй байна. Тииһээ тиитэрээ энэнь юундэ ойлгогдоногүйб гэхэдэ, өөрынгөө интервьюгэй нэгэ газарта нүхэр Тольятти тон зүбөөр иигэжэ хэлэнэ: «социалистическэ байгуулалтын гол удхань гээгдээгүй, яахадааб гэхэдэ, энээнэй урда тээ дайлан абаһан түйлалтануудай нэгэниинье алдагдаагүй, нэн түрүүн советскэ обществые бүридүүлдэг хүдэлмэришэдэй, таряашадай, интеллигенциин дэмжэлгэ болёогүй гэһэн тобшолол хэхэ шухала. Юунэйшье болоо һаа, энэ общество өөрынгөө гол демократическа шэнжэ шанарые үлөөгөө гэжэ энэ дэмжэлгэ гэршэлэн харуулна».

Үнэхөөрөөшье, советскэ засагые, Коммунистическэ партиин ябуулдаг политикые үргэн ниитэ арад зоной дэмжээгүй гээшэ һаа, манай орон гайхамшаг богонихон болзор соо социалистическэ индустриие бии болгожо, хүдөө ажахыгаа коллективизацилжа шадахагүй байгаа, бүхы хүн түрэлтэнэй хуби заяае шиидхэһэн дэлхэйн хоёрдохи дайнда илалта түйлажа шадахагүй байгаа. Гитлеризмые, итальянска фашизмые ба японско милитаризмые бүримүһэн дараһанай эсэстэ коммунистическэ хүдэлөөнэй хүсэн улам үргэнөөр дэлгэрбэ, Италиин, Франциин ба бусад капиталистическэ оронуудай компартинууд урган хүгжэжэ, тоогоороо улам олошорбо, Европын ба Азиин хэдэ хэдэн оронуудта арадай демократиин байгуулалта тогтоогдобо, социализмын бүхы дэлхэйн системэ бии боложо, улам бүри бэхижээ, империализмын колониальна системые бутаргаһан национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн үзэгдөө дулдаагүй ехэ амжалта түйлаба.

IV.

Ганса нэгэн хүндэ шүтэн һүгэдэлгые буруушааһан КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые нэгэн дуугаар һайшааха зуураа, коммунистнууд, бүхы советскэ хүнүүд тэдэ шиидхэбэринүүдые манай партиин, тэрэнэй ленинскэ сэхэ шууд байлгын, тэрэнэй нэгэдэлэй нягта жагсаалай бүри ехэ болоһоной гэршэ мүн гэжэ тоолоно. «Өөрыгөө сэхэ шүүмжэлхэ, өөрынгөө алдуу эндүүе, һула талые саагуур тойрууланггүй алдуу эндүү һула таламнай гэжэ сэхэ нэрлэхэ хүсэ зориг пролетариадай революционно партида хүсэд бии юм»,—гэжэ В. И. Ленин заадаг һэн (Зохёолнууд, том 21, нюур 150). Ленинскэ энэ гол ёһые хүтэлбэри болгон, манай парти өөрынгөө хүдэлмэриин алдуу, эндүүнүүдые саашадаашье зоригтойгоор элирүүлхэ, сэхэ шүүмжэлхэ ба эрид шууд зайсуулха байна. Ганса нэгэн хүндэ шүтэн һүгэдэлгые, тэрэнэй хойшолонгуудые зайсуулха талаар мүнөө хүрэтэр манай партиин хэһэн хүдэлмэри һайн үрэ дүнгүүдые үгөө гэжэ КПСС-эй ЦК тоолоно.

Партиин XX съездын шиидхэбэринүүдые эшэ үндэһэ болгон, КПСС-эй Центральна Комитет партийна бүхы организацинуудые иигэжэ уряална:

Түүхые байгуулагша, хүн түрэлтэнэй материальна болон оюун сэдьхэлэй бүхы баялигуудые байгуулагша арад зон тухай, обществые шэнэдхэн хубилгахын түлөө, коммунизмын илалтын түлөө революционно тэмсэлдэ марксистска партиин дүүргэдэг шиидхэхы үүргэ тухай марксизм-ленинизмын һургаалай тон шухала заабаринуудые бүхы хүдэлмэридөө эрид шууд сахижа байха;

партийна бүхы организацинуудта, дээрэһээ доро хүрэтэр, партийна хүтэлбэрилгын ленинскэ гол ёһонуудые, нэн түрүүн эгээн дээдэ гол ёһые—хамтаараа хүтэлбэрилгые тон наринаар сахиха тушаа, манай партиин Устав дотор батадхагдаһан партийна ажабайдалай гуримуудые сахиха тушаа, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ тушаа һүүлэй жэлнүүдтэ партиин Центральна Комитедэй бэелүүлжэ байгаа хүдэлмэриие оролдосотойгоор хэжэ үргэлжэлүүлхэ;

Советскэ Союзай Конституци дотор харуулагдаһан советскэ социалистическэ демократизмын гол ёһонуудые бүримүһэн һэргээхэ, революционно социалистическэ хуули ёһо эбдэлгые эсэстэнь хүрэтэр заһаха;

зургаадахи табанжэлэй зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ манай кадрнуудые, бүхы коммунистнуудые ба үргэн ниитэ ажалшадые элсүүлхэ, энээнэй тулада түүхые үнэхөөрөө байгуулагша олониитэ зоной үүсхэн зохёохы эдэбхиие, эршэ зоригые али болохоор хүгжөөхэ.

Социализмые дэлхэйн системэ болгоһон ябадал манай үеын эгээн шухала шэнжэ шанарынь мүн гэжэ КПСС-эй XX съезд заагаа. Социализмын хүгжэн бэхижэлгын эгээн бэрхэтэй үе үнгэрөө. Манай социалистическэ орон хадаа капиталистическэ гүрэнүүдэй далай соохи гансахан арал мэтэ байхаяа болёо. Мүнөө бүхы хүн түрэлтэнэй гурбанай нэгэ үлүүтэй хуби социализмын туг доро ябажа шэнэ ажабайдалаа зохёоно. Социализмын үзэл сурталынь капиталистическэ оронуудтахи олон олон миллион хүнүүдэй ухаан зүрхэндэ нэбтэрэн орожо байна. Социализмын үзэл сурталай бүхы янзын колониализмда эсэргүү тэмсэжэ байгаа Азиин, Африкын болон Латинска Америкын арадуудта угаа ехэ нүлөө үзүүлнэ.

Эб найрамдалай ба социализмын бүхы тала баришад, демократическа болон прогрессивнэ бүхы бүлэгүүд КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые бүх дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө, хүдэлмэришэн ангиин аша туһын түлөө, социализмын хүрэгэй илан мандахын түлөө тэмсэлэй зориг бадаруулагша программа мүн гэжэ үгтан дэмжэнэ.

Эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдтэй хамта дэлхэйн шэнэ дайе зайсуулха, монополинуудай амиень татаха, үни удаан эб найрамдал, арадуудай аюулгүй байдал хангаха, яаралтай зэбсэгжэлгые болюулха, яаралтай зэбсэгжэлгэһээ боложо ажалшадта хүшэ хүндэ алба налогуудай ашагдадаг ябадалые зайсуулха, эрхим байдалайнгаа түлөө, һаруул һайхан ерээдүйнгөө түлөө тэмсэхэ арга ажалшадта олгодог демократическа эрхэ сүлөөе аршалан хамгаалха—иимэ ехэ зориг бадаруулма арга боломжонууд мүнөөнэй ушар байдалда коммунистическэ партинуудта, уласхоорондын бүхы хүдэлмэришэдэй хүдэлөөндэ бии болонхой. Дэлхэйн бүхы оронуудтахи олон миллион эгээлэй хүнүүд энээниие тон ехээр хүсэнэ. Эдэ асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэлгэдэ Советскэ Союзай, Хитадай Арадай Республикын, мүн социализмын замаар ябажа байгаа бусад бүхы оронуудай эб найрамдалда дуратай политиканъ, шэнэ шэнэ бүхы амжалтануудые угаа ехээр туһална.

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта)

Ганса нэгэн хүндэ шүтэн һүгэдэлгэ ба тэрэнэй хойшолонгуудые усадхан зайсуулха тухай

КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоол

(Түгэсхэл)

Түүхын шэнэ ушар байдалда Коминтерн, Коминформ мэтын хүдэлмэришэн ангиин уласхоорондын организацинууд ажал ябуулгаяа зогсооһон байна. Теэд уласхоорондын һанал нэгэдэлгэ, марксизм-ленинизмын хараа бодолые баримталдаг ахадүү революционно партинуудай холбоо барисаанай шухала байһан ябадал удхашанараа гээгээ гэһэн тобшолол эндэһээ огто гаранагүй. Бухы дэлхэй дээрэ социализмын хүсэнүүдэй, социализмын үзэл сурталай нүлөөгэй хэмжээлэшэгүй ехэ болоод байһан, ондо ондоо оронууд дотор социализмда оролгын арга замуудай онсо өөрэ ябадалай илиржэ байһан мүнөө үедэ—хүдэлмэришэн ангиин марксистска партинууд шэнэ дайнай аюулда эсэргүү тэмсэхэдээ, арад зондо харша монополистическэ капиталай хүсэнүүдтэ, революционно ба прогрессивнэ бухы хүдэлөөнүүдые дараха гэжэ оролдодог хүсэнүүдтэ эсэргүүсэн тэмсэхэдээ идейнэ нэгэдэлээ, ахадүү ёһоной интернациональна һанал нэгэдэлээ сахин бэхижүүлхэ ёһотой байһаниинь элитэ. Хүдэлмэришэн ангиие капиталай дарлалтаһаа сүлөөлхэ гэһэн агууехэ зорилго коммунистическэ партинуудые нигтаруулан жагсаана, марксизм-ленинизмын научна үзэл суртал, пролетарска интернационализмын үзэл сурталда үнэн сэхэ байдаг ябадал, олониитэ арад зоной аша туһада хизааргүй үнэн сэхэ байдаг ябадал эдэ партинуудые нэгэдүүлэн холбоно.

Мүнөөнэй ушар байдалда ажал-ябуулгаяа хэхэдээ коммунистическэ бүхы партинууд өөһэдынгөө арадуудай национальна интересые бүрин дүүрэнээр сахижа, орон бүхэнэй национальна онсо илгаануудые ба эрхэ хүхэсэлнүүдые үндэһэ болгон хараадаа абана. Энээнэй хамта хүдэлмэришэн ангиин интересэй түлөө, эб найрамдалай ба өөһэдынгөө оронуудай национальна өөһэдөө даанхай байдалай түлөө тэмсэл хадаа мүн тэрэ илэлэн уласхоорондын бухы пролетариадай хэрэг мүн гэжэ мэдэхэ зуураа, тэдэ партинууд нягтаар жагсана, өөһэдынгөө хоорондохи холбоо барисаагаа, хани харилсаагаа бэхижүүлнэ. Ондо ондоо оронуудай хүдэлмэришэн ангиин марксистска партинуудай үзэл сурталай нягта нэгэдэл, ахадүү ёһоной һанал нэгэдэлгэ бүришье шухала байна. Ушарынь капиталистическэ монополинууд эб найрамдалда дуратай арадуудта эсэргүүгээр, хүдэлмэришэн ангида ба ажалшадай гээн шухала интерестэ эсэргүүгээр зорюулагдаһан НАТО, СЕАТО, Багдадска пакт мэтын өөһэдынгөө уласхоорондын ээрхэг түримхэй нэгэдэлнүүдые, бүлэглэлнүүдые байгуулна.

Советскэ Союз уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулхын тулада ехэ юумэ хээ, хэжэшье байна гэжэ мүнөө барандаа мэдэрнэ. Харин тиихэдэ американска монополистическэ капитал социалистическэ оронууд дотор һүйдхэлтэ ябуулгаяа улам шангадхахын тулада ехэ мүнгэ зөөри һомолжо үргэлжэлһөөр.

Хэнэйшье мэдэһээр, «хүйтэн дайнай» түлэг дундаа бажа байха үедэ американска конгресс арадай демократиин оронуудта, мүн Советскэ Союзда һүйдхэлтэ ажал-ябуулга хэхэ зорилгоор 100 миллион доллар мүнгэ (тусхайта бэшээр һомологдодог мүнгэнһөө гадуур) тусхайта ёһоор һомолһон байна. Уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулхын тулада Советскэ Союзай, мүн социалистическэ лагериин бухы оронуудай али болохоор оролдожо байгаа мүнөө үедэ бухы дэлхэйн арадуудай зүгһөө буруушаагдаһан «хүйтэн дайнай» ябуулгые бүри эдэбхижүүлхэеэ «хүйтэн дайнай» тала баримталагшад оролдоно. Һүйдхэлтэ ябуулгада зорюулан 25 миллион доллар мүнгэ нэмэжэ һомолхо тухай американска сенадай гаргаһан шиидхэбэри энээниие гэршэлэн харуулна. Энэнь «түмэр хүшэгын» саанахи «эрхэ сүлөөе урмашуулга» гэжэ убайгүйгөөр нэрлэгдэдэг байна.

Бидэнэр энэ баримтые зүбөөр сэгнэжэ, тэрээнһээ зохихо тобшололнуудые хэхэ ёһотойбди. Жэшээлхэдэ, Познаньдо хэгдэһэн арад зондо харша ябуулганууд тэрэ мүнгөөр түлэгдэһэниинь элитэ. Теэд, далайн саанахи мүнгэн һангһаа түлэгдэһэн провокаторнуудай ба диверсантнуудай хүсэ шадалынь хэдыхэн часһаа саашаа бирахагүй байшоо. Дайсадай добтолго гүрдэлгэнүүдтэ Познаниин ажалшад харюу сохилто үгөө. Дундада балар үеын хархис этэгээдүүдэй түсэбүүд буруу һүрөө, Польшодохи арадай засагта эсэргүүгээр тэдэнэй хэһэн бузар мүүхай гүрдэлгэ буруу һүрөө. Һүйдхэлтэ ябуулганууд американска монополинуудай һомолдог мүнгөөр гамгүйгөөр түлэгдэдэгшье һаа, арадай демократиин оронуудта хэгдэдэг тэдэ һүйдхэлтэ ябуулганууд саашадаашье иигэжэл буруу һүрэжэ байха байна. Энэ мүнгэн хии тала руу хаягдаа гэжэ хэлэхэдэ болоно.

Ажалшадай түйлалтануудта хоро һүйдхэхын тула социалистическэ оронууд руу шурган орохоёо эрмэлзэдэг империалистическэ тагнуулшадай хорото шэнэ аашанууд тушаа оһол назагай ябадал гаргажа болохогүй байһые эдэ бүгэдэ гэршэлнэ.

Империализмын хархис хүсэнүүд ажалшадые өөһэдынгөө интересэй түлөө хэдэг тэмсэлэйнь зүб замһаа хадууруулхые, тэдэнэй сэдьхэл һаналые эб найрамдалай ба социализмын хэрэгэй амжалтада этигэхэгүй ябадалай хороор хорлохые оролдоно. Капиталистическэ монополинуудай идеологуудай зүгһөө али бүхы хорото аашанууд гаргагдабашье, хүдэлмэришэн анги шалгармал коммунистическэ авангард түрүүтэйгээр өөрынгөө харгыгаар дабшан ябаха байна. Энэ харгынь социализмын түүхэтэ түйлалтануудта хүргөө, эб найрамдалай, демократиин болон социализмын шэнэ хэрэгэй илалтануудта хүргэхэ байна. Пролетарска интернационализмын алдарта марксистска тугые бүхы оронуудай коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудай улам дээшэнь үргэхэ байһанда найдагдана.

Манай Эхэ орон социализм тээшэ замые эгээн түрүүшээр гаргаа гэжэ советскэ хүнүүд омогорхохо ёһоороо омогорхоно. Социализмын дэлхэйн системэ болоод байһан, социалистическэ оронуудай ахадүү ёһоной хани харилсаатай, бэе бэедээ туһалалсадаг болоод байһан мүнөө үедэ социалистическэ демократиин һалбаран мандаха, коммунизмын материально-үйлэдбэриин базын саашадаа бэхижэхэ, ажалшадай ажабайдалай хэлбэришэгүйгөөр һайжарха, шэнэ хүнэй—коммунистическэ общество байгуулагшын бүхы талаараа хүгжэхэ зохид һайн шэнэ эрхэ нүхэсэл бии болоо. Коммунизмын «кризис» тухай, коммунистическэ партинуудай дэргэдэ «мэгдэлгэ болоһон» тухай худал хуурмаг үгэнүүдые буржуазна идеологууд һанаанһаа абаад зохёожо байг лэ. Дайсадай иимэрхүү хардалгануудые ходол дуулажа байдагбди. Тэдэнэй хэлэһэн таамаг үгэнүүд хододоо панхаруутан буруу болодог байгаа. Холые харадаггүй эдэ үзэлшэд бии боложо, үгы боложо байгаа, харин коммунистическэ хүдэлөөн, марксизм-ленинизмын зориг бадаруулагша, мүнхэ үзэл суртал иладаг байгаа, илажашье байна. Саашадаашье тиигэжэ байха юм. Манай дайсадай хорото, гүрдэлгэтэ али бүхы добтолгонуудынь коммунизмда зориһон хүн түрэлтэнэй түүхэтэ хүгжэлтын тогтошо торошогүй шууд хүгжэлтые зогсоожо шадахагүй байна.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет.

1956 оной июниин 30.

Французска коммунистическэ партиин делегациин СССР-тэ ерээд байһантай дашарамдуулагдан обед хэгдэбэ

Французска коммунистическэ партиин делегациин Советскэ Союзда ерээд байһантай дашарамдуулагдан Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Президиум июлиин 1-дэ обед хэбэ.

Французска коммунистическэ партиин делегаци обед дээрэ байгаа. Компартиин ЦК-гэй Политбюрогой гэшүүд нүхэд Этьен Фажон, Вальдек Роше, Марсель Сервен делегациин составта ороно.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин зүгһөө КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүд нүхэд Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, В. М. Молотов, М. Г. Первухин, Н. С. Хрущев, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүдэй кандидат Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гэй Секретарьнууд Н. И. Беляев, П. Н. Поспелов, КПСС-эй ЦК-гэй гэшүүн Б. Н. Пономарев обед дээрэ байлсаа.

Ахадүү хоёр партиин түлөөлэгшэдэй обед үнэн зүрхэнэй, нүхэрэй ёһоной оршон байдалда үнгэрөө.

Камбоджын гүрэнэй ажал-ябуулагшад Москвада ерэбэ

Советскэ правительствын уряалаар Камбоджын гүрэнэй ба ниитын элитэ ехэ ажал-ябуулагша, урданай премьер-министр, «Арадай-социалистическэ нэгэдэл» гэжэ партиин түрүүлэгшэ принц Нородом Сианук, Камбоджын мүнөөнэй премьер-министр Ким Тит, Камбоджын национальна суглаанай түрүүлэгшэ Ум Шеанг Сун гэгшэд июлиин 2-то Москвада ерэбэ.

Москватай Центральна аэродром Камбоджын болон Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар гоёон шэмэглэгдэһэн байгаа. Нүхэд Н. А. Булганин, Г. М. Маленков, Е. А. Фурцева, СССР-эй Верховно Советэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ П. Волков, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Н. М. Пегов болон бусад тусхай тушаалта хүнүүд айлшадые угтахын тулада аэродром дээрэ ерээ.

СССР-тэ байдаг дипломатическа түлөөлэлгын зургаануудые толгойлогшонор, советскэ болон хариин оронуудай журналистнууд угтагшадай дунда байлсаа.

Айлшадай һуужа ябаһан самолёт 17 часта ерэжэ, аэродром дээрэ буугаа. Нородом Сианук, Ким Тит, Ум Шеанг Сун, тэдэнтэй суг ябалсаһан хүнүүд самолёдһоо гаража, московско газар дээрэ буугаа. Һургуулиин үхибүүд айлшадай урдаһаа ошожо, тэдэндэ баглаа сэсэгүүдые барюулаа. Хүндэлэлэй харуулай начальник принц Нородом Сианукта рапорт үгөө. Камбоджын болон Советскэ Союзай гүрэнэй гимннүүдэй аялганууд һүр жабхалантайгаар зэдэлээ. Удаань принц Нородом Сианук микрофоной үмэнэ ерэжэ тобшо үгэ хэлээ.

***

Принц Нородом Сианук, Н. А. Булганин нээмэл машинада һуугаад, бусад айлшадтай болон угтагшадтай хамта аэродром дээрэһээ гараа. Советскэ столицын үйлсэнүүдээр гарахадань, хэдэн олон мянган москвагайхид тэдэниие амаршалаа. Машинануудай гараһан замда татаатай улаан бүдүүд дээрэ: «Советскэ Союзай ба Камбоджын арадуудай хоорондохи хани барисаанай түлөө», «Камбоджын принц Нородом Сианукта амар мэндэ», гэһэн үгэнүүд бэшээтэй байгаа.

(ТАСС).

„Советская Россия" гэжэ газетын нэгэдэхи номер

РСФСР-тэхи КПСС-эй ЦК-гэй Бюрогой ба РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй орган—«Советская Россия» гэжэ шэнэ газета июлиин 1-нээ Москвада гаража эхилбэ.

Газетын нэгэдэхи нюуртань В. И. Ленинэй ехэ портрет толилогдонхой. Мүн тэндэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй амаршалга хэблэгдэнхэй. «Правда» газетын редакционно коллегиһээ амаршалга мүн толилогдобо.

Уранзохёолшо Михаил Шолоховой «В добрый час», СССР-эй Наукануудай академиин географиин институдай таһагые даагша С. Рязанцевай «Үргэн уужам түрэл нютагуудаараа» гэжэ, мүн КПСС-эй Московско комитедэй секретарь И. Капитоновой «Ехэ хубилалтанууд» гэһэн статьянууд толилогдоо.

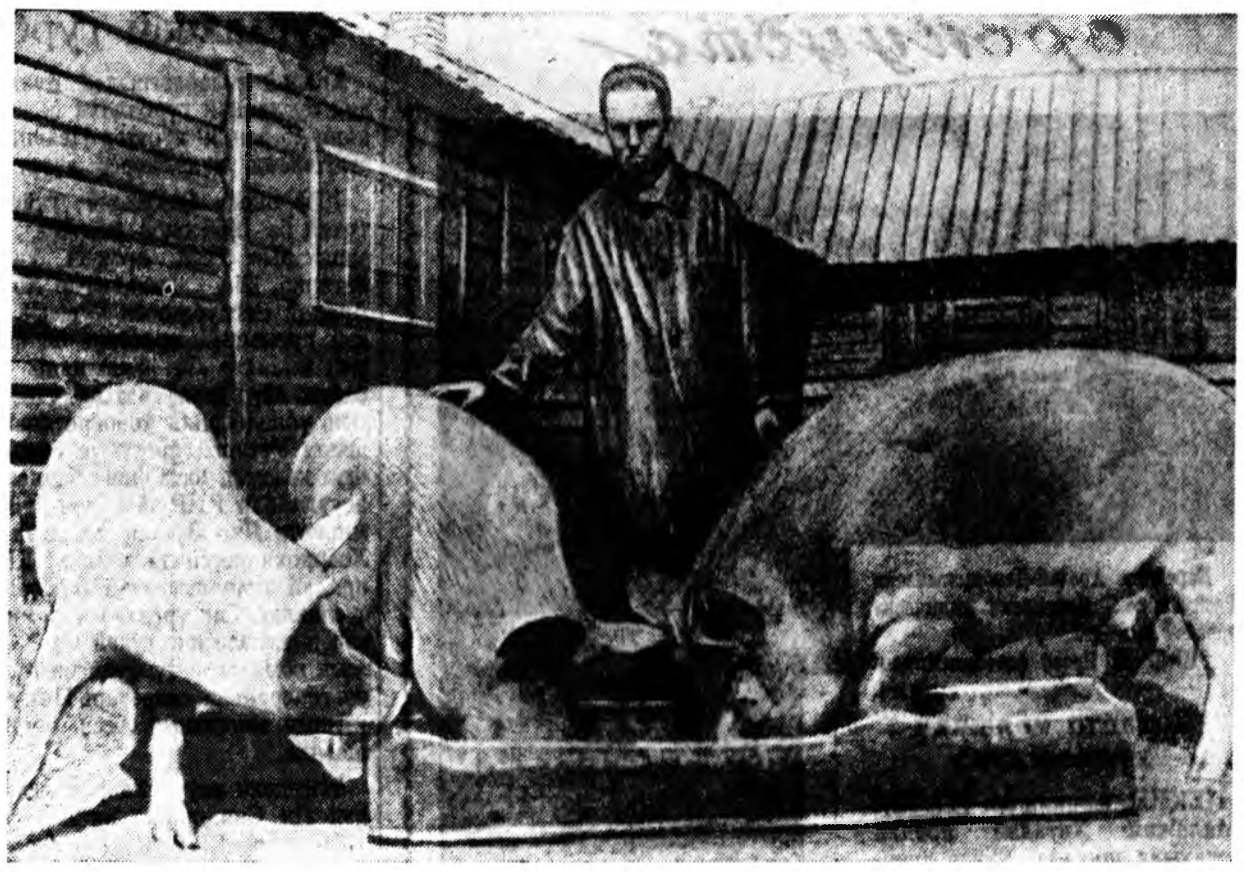
Ахадүү республиканууда столицанууд—Киевһээ, Минскһээ ба Ригэһээ информацинууд, Россида ба ород арадта зорюулагдаһан Анатолий Сафроновой болон Мухамед Садриин шүлэгүүд, В. Мураделиин «Советская Россия» гэжэ дуун, Агууехэ Сибирьскэ гол дээрэхи түйлай ехэ Братска ГЭС-эй барилга тухай—«Волховһоо Ангара хүрэтэр» гэжэ очерк толилогдоо.

«Уласхоорондын ажабайдалай» таһагта Индиин олониитын элитэ ажал-ябуулагша, эб найрамдал хамгаалгын бүхэдэлхэйн соведэй вице-президент Сайфуддин Китчлугэй «Таанар—ерээдүйн һайн һайхан сагай хүнүүд гээшэд» гэһэн статья толилогдоо.

Газетын номерто мүн РСФСР-эй ажабайдал тухай, хариин гүрэнүүдэй телеграмманууд толилогдоо.

(ТАСС).

Дүршэлтэй гахайшан



Мухаршэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхоздо Прасковья Агаповна Горюнова 20 жэл соо гахайшанаар хүдэлмэрилжэ байдаг. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэрэ даажа байһан гахай бүриһөө дунда зэргээр 17 поршоонхо абажа түлжүүлээ. Мүнөө жэлдэ гахайнуудаа нэгэ дахин түрүүлжэ, тус бүриһөөнь 8 поршоонхо абаад байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Прасковья Агаповна гахайнуудаа эдээлүүлжэ байна. В. Шитиковэй фото.

Республикын колхозуудта һү һаалгын ябаса тухай

1956 оной июлиин 1-нэй мэдээн

Аймагууд	Һү һааха түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн килограммаар: Үнгэрэгшэ 9 һара соо	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн килограммаар: тэрэ тоодо июниин һүүлэй 10 хоног соо
Зэдын	56,8	664	50,3
Кяхтын	47,5	635	44,0
Тарбагатайн	45,9	755	41,7
Сэлэнгын	45,6	693	35,0
Хориин	45,6	543	40,8
Прибайкальска	45,2	901	78,9
Кударын	42,6	647	55,3
Кабанскын	42,0	701	71,0
Иволгын	41,9	597	39,6
Яруунын	41,6	586	51,2
Түнхэнэй	40,7	534	49,8
Заиграйн	40,2	555	46,1
Бичурын	37,2	514	43,2
Мухаршэбэрэй	36,5	496	44,3
Хэжэнгын	36,0	432	39,7
Б-Кударын	34,7	588	68,2
Курумканай	33,6	400	47,2
Закаменай	30,6	274	25,0
Ториин	30,1	351	37,1
Баргажанай	28,7	311	27,3

Кукуруза һайнаар ургана

Һаяхан ороһон борооной удаа Байкало-Кударын аймагай колхозуудай полинууд дээрэ кукуруза һайнаар ургажа эхилбэ. 18-дахи партсъездын, Хрущевой нэрэмжэтэ колхозуудай полинууд дээрэ кукуруза илангаяа һайнаар ургажа байна.

Мүн энэ колхозуудта кукурузын хойноһоо харууһалга һайнаар эмхидхэгдэнхэй.

И. Бурдуковский.

Түрүү дүй дүршэлтэй танилсана

Кударын аймагай зуу шахуу коммунистнууд малажал дээрэ хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэрэй үүргэ ба харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ партиин айком ехэ анхарал табидаг. Коммунист бүхэн ажал дээрээ жэшээ харуулхын, партийна шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхын түлөө тэмсэнэ. Ждановай нэрэмжэтэ колхозой малажал дээрэ хүдэлмэрилдэг коммунистнууд нилээд амжалта түйлаһан байна. Малай байрануудай барилга дээрэ тэдэнэр илангаяа һайн жэшээ харуулна. Тэдэнэй ажалай дүй дүршэлтэй малажалда хүдэлмэрилдэг аймагай бусад коммунистнуудые танилсуулхын зорилгоор партиин айком Ждановай нэрэмжэтэ колхоздо тээсэгэн зүблөө үнгэргөө.

Энэ колхоздо мүнөө 15 оротой больница, 15 хүнэй нэгэн доро бэеэ угааха бани, үнеэдэй 4 рядтай шулуун байра, 100 толгой гахайн байха шулуун байра, тугалай байра, мүн зундаа малай байха хээрын байранууд баригдажа байна. Эдэ барилганууд май һарада эхилһэншье һаа яһала амжалтатайгаар хэгдэнэ. Больницын барилга үбһэндэ орохын урдуур, гахайн байра июлиин эхин багаар дүүргэгдэхээр хараалагдана.

Энэ артель хүдэлмэриин хүсөөр дутамаг юм. Тиимэһээ колхозой партийна организаци ба правлени наһажаал болоһон колхозниггуудта, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдтэ хандажа, колхоздоо туһаламжа үзүүлхые гуйһан байгаа. Үбгэд хүгшэдэй дунда ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулагдаһан байна. Тиигэжэ мүнөө барилгын хүдэлмэридэ үбгэд, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Эндэ ажалай журам һайнаар табигданхай. Ажал хүдэлмэринь зүбөөр эмхидхэгдэнэ. Барилгын материал саг соогоо элбэгээр асарагдажа байдаг. Барилгашадта һара бүридэ аванс, нэмэлтэ түлбэри үгтэнэ. Социалистическэ мүрысөөн колхозниггуудай дунда һайнаар эмхидхэгдэнэ. Барилгын хүдэлмэриие коммунистнууд нүхэд Филиппов, Чагдуров гэгшэд толгойлно.

Ждановай нэрэмжэтэ артелиин гэшүүд һү һаалгаар аймаг соогоо түрүүлжэ ябадаг. Һү һааха жэлэйнгээ түсэбые энэ колхоз мүнөө 41,8 процент дүүргэнхэй.

Зүблөөндэ сугларһан коммунистнууд колхозой барилгые, малажалые һайса хараа. Тэдэнэр правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Цагадеевһаа олон асуудалнуудые һуража, хүсэд харюу абаһан байна.

Тиигээд колхозой клуб соо зүблөөн нээгдэжэ, партиин айкомой секретарь нүхэр Н. В. Федоров элидхэл хээ. Малажалһаа ашаг шэмэ ехээр абадаг болохын түлөө аймагай колхозуудай хэр зэргээр тэмсэжэ байһан тухай, мүн түрүүшүүлэй дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ тухай асуудалда элидхэлшэ тогтоһон байна.

Коммунистнууд нүхэд А. П. Кожин, Г. Е. Нечаев болон бусад түрүү колхоздо иимэ зүблөө хэхэдэ ехэ туһатай, дүй дүршэлтэйнь танилсаха аргатай байна гэжэ тэмдэглээ.

Зүблөөндэ хабаадалсаһан коммунистнууд тус колхозой партийна организациин ябуулдаг ниитэ-политическэ хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые тэмдэглэбэ, Партийна организаци ханынгаа газетые хаһа саг соонь гаргадаггүй байба.

Колхозниггуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри һайнаар ябуулха, коммунистнуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ, түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлжэ, социалистическэ мүрысөө үргэнөөр эмхидхэхэ гээшэ партийна организацинуудай шухала зорилго болоно гэжэ тус зүблөөн тэмдэглэһэн байна.

С. Рыбаченко.

Н. ДАМДИНОВ.

Түрүүшынхеэ Москва тухай

Арбаад шахуу даа
Шэнээр баряатай гэрнүүд.
«Арбижал» бэлэй гү, али
«Жаргал»—
Артель боложо, хамта ажаллаа
хүнүүд.
Ажабайдалаа шэнэ сонхоор
харабал.
Шэнэ сонхо!
Тухайлна гүт—энэ юун бэ?
Шэрдэмэл раматай,
Ялалзама шэлтэй?—
Үгы һаатнай,
Тайлбарилхаар хүнби,
Урдын байдал, мулталалши
хүшэлтөө.

Бурядай зуһалан—
Эһэ тортогтой гэр.
Булангынь тооло—
Найман тээшээ харанха...
Хорсогорхон, бухал шэнги соохор.
Хурын уһанда
Һайтар сохюулһан, жалжынхай.
Досоонь оролши.
Сонхо бэдэрхэ-дэмы.
Дорохон, шала дээр
Улаабхилна сусалнууд.
Утааниинь ааляар
Өөдөө һунажа, тэмын,
Удаарангүй гараха тээшээ хүсэлнэ.
Тэндэнь-соорхой.
Тэнгэриин хэһэг тэндэнь.
Үүлэд тэрээгүүр
Унинтай худхаран үнгэрдэг.
Үбшэлөөд мордоһон
Һүзэгшэ барга ээндэнь
Үүдэеэ энээгүүр
Диваажан сэхэ дэлидэг.
Энэл даа сонхонь—
Аяар унинэй
Эсэгэ Малаанһаа хайра гуйһан
нюдэн.
Хаа гансадаа, нэтэршэһэн нэгэнэй
Хараал энээгүүр
Өөдөө мушхараал дэгдэн...—
Эгээл энээни
Орхижо байһан жэлтэй
Эхирлэжэ
Дэлхэй гэшхэһэн хүнби.
Шэрдэмэл раматай.
Ялалзама шэлтэй
Шэнэ сонхо!
Тухайлна гүт—энэ юун бэ?
Арбаад шахуу даа
Шэнээр баряатай гэрнүүд.
«Арбижал» бэлэй гү, али
«Жаргал»
Артель боложо, хамта ажаллаа
хүнүүд.
Ажабайдалаа шэнэ сонхоор
харабал.

Арбаад энэ
Шэнэхэн гэрэй нэгэниинь
Алинһааншье үлэмжэ зониие
татаа;

Үдэшын хараанаар
Гэрэл тэндэнь гаран
Урматай ошоошо малшадые
угтаа.

Манай эхэнүүд
Үхи хүбүүдээ орхеод,
Үһэеэ заһалдан,
Сэбэр пулаадаа нэмэржэ,
Дуу шуутайгаар тэндэ ороод,
Эхилдэг һэн
Үзэглэлөө шудалжа;
Үнеэнэй дэлэн, хусын эбэртэ
дадаһан
Уран, оёдолшо, дүмүү хургаараа
Үзэг хадхажа,
Үгэлэн холбодог болоһон,—
Үгы, ямар
Ойлгосотой юм хабаараа!
Хөөрхэй эхэнэрэй
Баярынь ямар гээшэ һэм!
Нэгэтэ мэдэхэдэнь
Үгэ бүридэжэ үгтөөл.
Мойһон шэнгеэр болбосоржо
эдеэшэһэн
Түрүүшынхеэ холбоһон үгэнь
соностоол.
«Москва»...
Ямар
Хүгжэм шэнги абяатайб!
Баярлаһан эхэнэрнай лаб
тухайлаа:
Энэ үдэрһөө
Энээхэн үгөөр
Гэгээрэлгүй
байдалынь
Гэртэһээнь зайлаа.
Дуулаа һэмби:
«Москва-а...» гэжэ дабтахынь.
Дуратай эхэмни—тэрэ эхэнэр
бэлэйл.
Энээхэн үгэ аяар холоһоо
Эхым
Һүнтэй хамта
Шуһандам шэнгэжэ үлөөл.

Арадай демократиин оронуудта



Корейскэ Арадай-Демократическа Республика. Понгунска химическэ заводой цех соо.

КНДР-эй Пресс фотоагентствын фото.

Хитадта малажал хүгжөөгдэнэ

ПЕКИН, июниин 30. (ТАСС). Малажал Хитадай арадай ажахыда шухала үүргэ дүүргэдэг юм. Эндэ национальна үсөөнхид — монголнууд, түгэдүүд, казахууд, киргизууд, таджигууд болон бусад гол түлэб малажал эрхилдэг юм.

Мүнөө малажал эрхилдэг районуудта ажалай харилсан ажаллалгые хүгжөөхын ба коопераци бии болгохын түлөө худэлөөн түргэнөөр дэлгэржэ байнхай. Дотор Монголдо, Синьцзянда, Цинхайда болон Ганьсуда энэ жэлэй март һарада малажалай 300 үлүүтэй үйлэдбэриин кооператив, мүн харилсан туһалалсаха 12 мянган группа бии байгаа. Тэдэндэ 68 мянган ажахы нэгэдэдэг байһан юм. Дотор Монголдо харилсан ажаллалга хүгжөөхын ба коопераци бии болгохын түлөө хүдэлөөн ондоо нютагуудайхида орходоо түргэнөөр хүгжэжэ байдаг. Тиимэһээ эндэ малшадай ажахынуудые социалистическэ шахуу түхэлтэй кооперацида оруулха хүдэлмэри 1959 оной эсэс хүрэтэр, социалистическэ түхэлэй кооперацида оруулха хүдэлмэри 1962 ондо түгэсхэгдэхөөр хараалагдана.



Хитадай Арадай Республика. Шанхай хото. Хитад-Советскэ хани барисаанай ордон.

Синьхуа агентствын фото.

Чехословакида ороohото таряа хуряалга эхилээ

ПРАГА, июниин 29. (ТАСС). Ороohото культурануудые хуряалга Чехословакида эхилээ. Нитранска областьда (Словаки) Нитро мүрэнэй гол шадарай газар үрэжэл ехэтэй юм. Тэндэ намарай ячмениин ургаса хэдэн олон гектар дээрэ хадагдаа. Жиирэй машинануудһаа гадна, орон дотор бүтээгдэһэн комбайнууд поли дээрэ хүдэлмэрилнэ. «ЗМ-330» маркын самоходно комбайнууд ехээр һайшагдана. Энэ комбайн нэгэн доро таряагаа хадажа сохёод, ороohыень сэбэрлэдэг ба хатаадаг байна. Таряа хуряалгын хүдэлмэриие механизацилга энэ жэлдэ бүри дээшэлээ. Хүдөө ажахын нэгэдэмэл кооперативуудай бүхы ороohото культурануудай 90 процентнь МТС-үүдэй туһаламжатайгаар хуряагдаха байна.

Нютагаа урилһан румынууд Эхэ орондоо бусажа ерэнэ

БУХАРЕСТ, июниин 29. (ТАСС). Европын, Хойто ба Латинска Америкын, Бага Азиин ба Африкын оронуудһаа румынска 4 мянга үлүүтэй урдын гражданинууд энэ оной июниин 20 хүрэтэр Румынска Арадай Республикада бусажа ерээ гэжэ хэблэл мэдээсэнэ.



Чехословацка Республика. Чехословацка хүдөө ажахын наукануудай академиин дэргэдэхи ургамалнуудые шэнжэлхэ научно — шэнжэлэлгын институдай хүдэлмэрилэгшэд овощь ургуулхын тулада түхеэрэгдэһэн зарим парнигуудай шэлые полиамида гэжэ пластмассын листнүүдээр һэлгэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: инженер Ф. Малочок полиамидаар хушагдаһан парник соохи температурые болон шииг нойтые шалгажа байна.

Чехословацка телеграфна агетствын фото

Американска булад хайлуулгын промышленностиин хүдэлмэришэдэй бүгэдэниитын забастовко

НЬЮ-ЙОРК, июлиин 1. (ТАСС). Американска булад хайлуулгын промышленностиин хүдэлмэришэдэй бүгэдэниитын забастовко мүнөөдэр нью-йоркско сагаар һүниин тэн багта США-да эхилээ.

Булад хайлуулгын промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюз энэ забастовкые соносхоо. Тус профсоюзда 650 мянган хүн нэгэдэдэг юм. Салин хүлһэ горьтойгоор нэмээхэ, мүн хүдэлмэригүйдэлгын тохёолдоо һаа, тэдхэмжэ үгэхэ найдуулга тухай коллективна шэнэ договор баталха (хуушан договоройнь болзор июниин 30-най һүниин тэндэ дүүрэхэ байгаа) зорилгоор хэгдэһэн хэлсээнэй үедэ профсоюзай табиһан эрилтые хангахаһаа металлургическа томо компанинуудай арсаһан дээрэһээ забастовко соносхогдоо. «Юнайтед стейтс стил корпорейшн», «Бетлихем стил корпорейшн», «Рипаблик стил корпорейшн» гэжэ гурбан томо компаниин түлөөлэгшэдтэй булад хайлуулгын промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай түлөөлэгшэд һарын турша соо хэлсээ хэһэн байгаа. Гэбэшье, энэ хэлсээнһээнь ямаршье үрэ гараагүй.

Орон дотор хайлуулагдадаг бүхы буладай 90 гаран процентые элдүүрилдэг металлургическа компанинуудай 12 предприятиин хүдэлмэришэд забастовкодо хабаадалсана.

Булад хайлуулгын промышленностиин хүдэлмэришэдэй забастовко хэһэнһээ уламжалан США-да булад хайлуулан абалга үнэндөө бүрин зогсоод байна гэжэ Ассошиэйтед Пресс агентство мэдээсэнэ. Агентствын сэгнэлтын ёһоор орон дотор бии байһан буладай запас хоёр һарын турша соо хүрэхэ байна. Гэбэшье, промышленностиин зарим һалбаринуудта, жэшээлхэдэ, нефтяной промышленностьда булад дутажа эхилээ.

Арадай түлөөлэгшэдэй Бүхэхитадай суглаанай гурбадахи сесси хаагдаба

Арадай түлөөлэгшэдэй Бүхэхитадай суглаанай гурбадахи сесси июниин 15-һаа 30 хүрэтэр Пекиндэ үргэлжэлөөд, хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

1955 оной бюджедэй гүйсэдхэл тухай ба 1956 оной бюджет тухай элидхэлые сесси зүбшэн хэлсээд, баталаа. Энэ элидхэлые Хитадай Арадай Республикын Гүрэнэй соведэй премьерэй орлогшо ба финансын министр Ли Сянь-нянь хэһэн байна. Мүн дээдэ шатын хүдөө ажахын үйлэдбэриин кооперативай жэшээтэ Уставай проектые сесси зүбшэн хэлсээд, баталһан байна. Энэ асуудалаар КНР-эй хүдөө ажахын министр Ляо Лу-янь элидхэл хээ. Хоёрдохи сессиһээ хойшо КНР-эй арадай түлөөлэгшэдэй Бүхэхитадай суглаанай Саг үргэлжын комитедэй хэһэн хүдэлмэри тухай Саг үргэлжын комитедэй түрүүлэгшын орлогшо тенеральна секретарь Пын-чжень гэгшын элидхэлые сесси мүн лэ шагнаа.

Нэгэдэхи асуудалаар элидхэл хэһэн Ли Сянь-нянь иигэжэ хэлээ. 1956 ондо—КНР-эй нэгэдэхи табанжэлэй дүрбэдэхи жэлдэ арадай бүхы ажахы түргэнөөр хүгжөө, хүдөө ажахыда, кустарна промышленностида, капиталистическэ промышленностида болон худалдаа наймаанда социалистическэ шэнэдхэн байгуулга хэхэ талаар шиидхэхы илалтанууд туйлагдаа.

1956 ондо хүндэ промышленность булюу ехээр хүгжөөгдэхэ, мүн хүнгэн промышленность, хүдөө ажахы, транспорт, культура болон гэгээрэл нэгэн доро хүгжэхэ байна. 1956 ондо экономическа байгуулалтада, культурые болон гэгээрэлые хүгжөөлгэдэ гүрэнэй бюджедэй бүхы гаргашануудай 64,96 процентнь зорюулагдана.

Промышленна үйлэдбэриин юрэнхы хэмжээн 1956 ондо 1955 онойхитой сасуулбал 19,7 процентээр нэмэхэ байна. 1956 ондо хүдөө ажахы саашадаа хүгжэхэ. Тиигэжэ ороohо таряа ургуулан абалга 200 миллион тонно хүрэтэр дээшэлүүлэгдэхэ юм.

1956 ондо 25 түмэрзамай барилга хэгдэхэ юм.

Хүдөө ажахын кооперативай жэшээтэ Уставай проект тухай элидхэл хэһэн КНР-эй хүдөө ажахын министр Ляо Лу-янь иигэжэ мэдээсээ. Дээдэ шатын хүдөө ажахын кооперативуудта арадай Хитадай таряашадай бүхы үрхэтэнүүдэй 61 процентнь мүнөө үедэ нэгэдэнхэй. Дээдэ шатын кооперативууд социалистическэ хүсэд шэнжэ түхэлтэй байһан туладаа, хүдөө ажахын үйлэдбэриие эмхидхэхэ шухала формо болоо. Хитадай тосхонуудай түхэл шэнжэ ехээр хубилаа.

Дээдэ шатын хүдөө ажахын үйлэдбэриин кооперативай жэшээтэ Уставай проект засагай дээдэ органай баталамжада табигдаба. Энэ проектын ёһоор үйлэдбэриин гол хэрэгсэлнүүд—газар, жүдхэхэ хүсэн, хүдөө ажахын томо багажа зэмсэгүүд ниитын зөөри болгогдохоор хараалагдана. Хитад арадай һунгамалнууд КНР-эй социалистическэ байгуулалтын шухала асуудалнуудые ехэ эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсээ. Социализм тээшэ саашадаа дабшаха программые нэгэн дуугаар һайшаажа, мүн мүнөө табигдаад байһан зорилгонуудые хүсэдөөр бэелүүлхээр шиидэнги байһанаа тэдэнэр элишэлэн мэдүүлээ.

Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ Ли Фу-чунь КНР-эй нэгэдэхи табанжэлэй түсэбые дүүргэхэ арга боломжонууд тухай тогтожо хэлээ. Промышленностиин талаар табан жэлэй турша соо 694 фабрично-заводской ба горнопромышленно томо предприятинууд баригдахаар түсэбэй ёһоор хараалагдана. Тэдэнэй 455-ниинь ашаглалгада оруулагдаха юм. 205 промышленна предприяти барилгадамнай Советскэ Союз туһаламжа үзүүлнэ.

Хитадай наукын саашанхи хүгжэлтэ тухай ВСНП-гэй Саг үргэлжын комитедэй түрүүлэгшэ, Хитадай Наукануудай академиин президент Го Мо-жо, энгэй худалдаа наймаанай-промышленна, кустарна ба транспортна предприятинуудые гүрэнэй-энгэй холимол предприятинууд болон социалистическэ түхэлэй кооперативууд болгон шэнэдхэн хубилгаха талаар туйлагдаһан амжалтанууд тухай Хитадай Арадай Республикын Гүрэнэй соведэй премьерын орлогшо Чэнь Юнь гэгшэд хэлэһэн байна.

Социалистическэ байгуулалтын талаар хараалагдаһан программые бэелүүлгэдэнь хитад арадта һаад ушаруулхые һэдэдэг контрреволюционно этэгээдүүдтэй тэмсэхэ асуудалнуудта үгэ хэлэгшэд ехэ анхарал хандуулаа.

Арадай түлөөлэгшэдэй Бүхэхитадай суглаанай гурбадахи сессиин июниин 28-най заседани дээрэ Хитадай Арадай Республикын Гүрэнэй соведэй премьер Чжоу Энь-лай ехэ үгэ хэлээ. Тэрэ хадаа гадаадын политическэ элдэб асуудалнуудта тогтожо хэлэһэн байна.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ арадуудай туйлаһан амжалта тухай тогтохо зуураа, Хитадай Арадай Республикын уласхоорондын байдал тухай, дэлхэйн оронуудтай тэрэнэй культурна ба худалдаа наймаанай холбоо барисаанай үргэлжэжэ байһан тухай Чжоу Энь-лай хэлэһэн байна.

Мүнөө үедэ хамта дээрээ миллиард үлүүтэй хүн зонтой 26 гүрэнтэй Хитадай Арадай Республика дипломатическа харилсаатай болоо. Бүри олон гүрэн манай оронтой худалдаа наймаанай ба культурна холбоо барисаа байгуулаа. Хитадай Арадай Республикын тогтоод, үдэр ерэхэ тудам бэхижэжэ байһыень мүнөө хэнэйшье буруушаажа шадахагүй байһаниинь элитэ гэжэ Чжоу Энь-лай хэлээ.

«Хоёр Хитадые» байгуулха түсэбтэй хүнүүдэй бии байһан тухай тогтохо зуураа, Чжоу Энь-лай иигэжэ хэлээ: Хитад арад Тайваниие заатагүй сүлөөлхэ юм. Энэ хадаа манай 600 миллион тоото хүн зоной сусаршагүй дура хүсэлынь мүн болоно. Мүнөө Тайваниие амгалан ёһоор сүлөөлхэ арга боломжо бүри ехэ боложо байна.

Арадай түлөөлэгшэдэй Бүхэхитадай суглаанай (ВСНП) гурбадахи сессиин түгэсхэлэй заседани июниин 30-да болоо. Асуудалнуудта болон шүүмжэлхы ажаглалтануудта харюусан Хитадай Арадай Республикын Гүрэнэй соведэй премьерэй орлогшо Чэнь Юнь, удаань Гүрэнэй соведэй премьер Чжоу Энь-лай сессиин заседаниин эхиндэ үгэ хэлээ.

Нэгэдэхи зарлалай ВСНП-гэй гурбадахи сессиин депутадуудай оруулһан дурадхалнуудай талаар комиссиин элидхэлые депутат Ли Сюэфын заседани дээрэ хэһэн байна.

1955 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай, 1956 оной гүрэнэй бюджет тухай шиидхэбэриие сесси нэгэн дуугаар баталаа.

Дээдэ шатын хүдөө ажахын үйлэдбэриин кооперативай жэшээтэ Уставые сессидэ хабаадагшад мүн лэ баталан абаа.

Түгэсхэлэй заседани дээрэ түрүүлэгшээр һууһан Лю Шао-ци нэгэдэхи зарлалай ВСНП-гэй гурбадахи сессиие хаагдаа гэжэ соносхоо.

Депутадууд хүл дээрээ бодожо зогсоно. Зал соо КНР-эй гүрэнэй гимнын аялган зэдэлнэ.

Кипртэхи байдал

ЛОНДОН, июлиин 1. (ТАСС). Англида эсэргүү ябуулгануудай хэгдэһэнтэй дашарамдуулан Кипртэхи английска засагаархид Никози городой хүн зондо бултандань 40 мянган фунт стерлингиин яла тохохо гэһэн шиидхэбэри гаргаһан байгаа. Энэ шиидхэбэрииень буруушааһан гомодол Никозидо ажаһуудаг 57 грегүүд сүүдтэ үсэгэлдэр хэрэг баряа гэжэ Рейтер агентствын корреспондент Никозиһоо (Кипр арал) мэдээсэнэ.

Лимасолдохи городской стадион дээрэ футбол наадахыень английска засагаархид хорёо гэжэ мэдээсэл соо заагдана. Тэндэ болоһон матчнуудай нэгэнэй үедэ кипрскэ националистическэ организаци хуудаһануудые тарааһан байгаа гэжэ шалтаг баряад, иимэ хорилто хэһэн байха юм.

Аден портын хүдэлмэришэд забастовко хэнэ

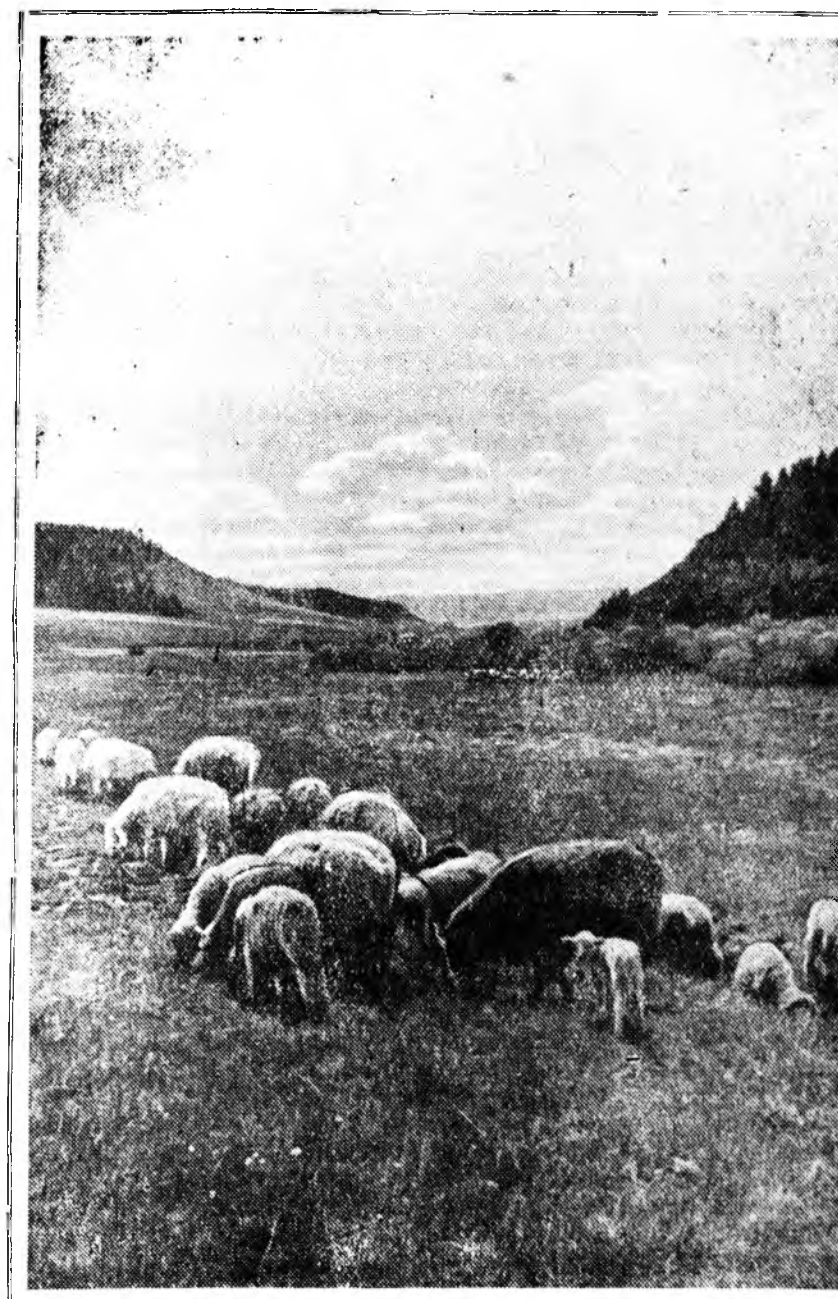
КАИР, июлиин 1. (ТАСС). Аден портдо (Аравийска хахад аралай урда талын эрьедэ байдаг английска мэдэлэй порт) 900 хүдэлмэришэн гурбан неделиин турша соо забастовко хэжэ байна гэжэ арабска информационно агентство мэдээсэнэ.

Хүдэлмэришэд салин хүлһэ нэмээхэ эрилтэ хэнэ.

КНР Бирмэдэ экономическа туһаламжа үзүүлнэ

РАНГУН, июлиин 2. (ТАСС). Бирмэдэ Тамаингдахи (Рангун шадар) утаһа ээрэлгын ба бүд нэхэлгын фабрикые үргэдхэхэ бэлэдхэл хэгдэжэ байна гэжэ «Нейшн» газетэ мэдээсэнэ. Фабрикын ээрүүлнүүдэй тоо хоёр дахин, бүд нэхэдэг станогуудай тоо 600 хүрэтэр олон болгогдохоор хараалагдана. Шэнэ түхеэрэлгэнүүд Хитадай Арадай Республикаһаа абтаха юм. КНР-һээ 7 инженер мүнөө ерээд байна.

Манай республика дотор



Дээдэ Үшөөтэйн голдо. **А. Мантаевай фотоэтюд.**

Республикын эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эдэбхитэдэй суглаан

Һаяхан республикын эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эдэбхитэдэй суглаан болоо.

Иркутска, Читын облпотребсоюзуудтай Бурмонкоопсоюзай хэһэн социалистическэ мүрысөөнэй 1955 оной ба 1956 оной түрүүшын кварталай дүнгүүд тус суглаан дээрэ хаража үзэгдэһэн, социалистическэ мүрысөөнэй шэнэ уялганууд абтаһан байна.

Республикын эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эдэбхитэдэй суглаан дээрэ Иркутска, Читын облпотребсоюзуудай түлөөлэгшэд байлсаа.

Мүрысэдэг облпотребсоюзуудай түлөөлэгшэд Бурмонкоопсоюзай харьяата Иволгын, Сэлэнгын потребсоюзуудта, мүн магазин, на болон столовонуудта оро ажал хүдэлмэритэйнь танилса байна.

Бэе бэеынгээ ажал хүдэлмэри танилсажа, түрүү дүй дүршэлөө далдажа байхын тула түлөөлэгшэ рөө эльгээлсэхэ, партиин XX с дын табиһан зорилгонуудые эрш тэйгээр бэелүүлхын түлөө бүхы сэ шадалаа элсүүлхэ гэжэ респуб кын эд хэрэглэгшэдэй кооперац хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхитэдэй лаан шиидхэбэ.

Н. Хазагае

Үнеэдээ түхэреэн сүүдхэ соо адуулна

Зэдын аймагай Чапаевай нэрэмжэтэ колхоздо һүүлэй үдэрнүүдтэ үнеэдһээ һү һаалга эли бодо дээшэлбэ. Эндэ үнеэдые түхэреэн сүүдхэ соо адуулга эмхидхэгдэнхэй. Гадна, хабар эртэ таригдаһан хара таряан үндэр боложо, тэрэниие ногоон тэжээл болгон үнеэдтэ эдюулнэ.

Жэшээлхэдэ, нүхэр Якимовай даадаг нэгэдэхи гүүртын һаалишад ногоон конвейер хэрэглэһэнэй ашаар үнеэдһээ һү һаалгые зуу литрээр дээшэлүүлбэ.

Колхозой хоёрдохи гүүртын һ лишад үнеэдээ һүниндөө адуул болоһоной ашаар үнеэн бүриһөө һаалгые мүн лэ зуу гаран литр ехэ болгоһон байна. Мүнөө гүүртын һаалишад Анна Юго Клавдия Брыкова, Александра Ц рыгина гэгшэд үнеэн бүриһөө ха пүүд һү һаана.

Н. Цыбено

Нарин ноohотой хонидые абахань

Ниитынгээ хонидой үүлтэрые һайжаруулха зорилгоор Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз нарин ноohотой хонидые худалдажа абана. Июль һара соо энэ колхоз Ставропольско хизаарай Сталинай нэрэмжэтэ колхозһоо «Советскэ меринос» үүлтэрэй 1000 толгой хони абаха юм. Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Д. Д. Очиров, зоотехник Б. А. Борисов үшөө үнгэрэгшэ жэлэй декабрь соо тэндэ ошожо, эдэ хо дые шэлэн абаһан байгаа.

Тус колхозойхид хонидой үү һайжаруулха хэрэгтэ ехэ анха хандуулна. Ииигэжэ тэдэнэр хо дой ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, һо бүри ехээр абадаг болохо зо гоёо ойрын жэлнүүдтэ дүүргэхэ жэ оролдоно.

А. Михай

Түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ

Түнхэнэй аймагай Толтойн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоз бүхы хонидойнгоо ноohо хайшалжа, ноohо абаха даалгабаряа үлүүлэн дүүргэбэ. Колхоз хонин бүриһөө 2 килограмм 350 грамм ноohо хайшалаа.

Хонишод Сымжит Лыксык Будаева, Зандра Ошоровна Анч ва ноohо хайшалха түсэбөө үлү дүүргэһэнэй түлөө шанда хүрт ба нэмэлтэ түлбэридэ ноohо аб байна.

С. Андыко

Бороо оробо

Фенологой тэмдэглэл

Июниин 21-һээ июлиин 1 болотор республикын территори дээрэ ехэхэн бороо ороо. Кабанскда, Баргажанда, Улан-Удэдэ, Иволгада—10—18 миллиметр, Сэлэнгэдэ, Курбада, Орлигто, Горячинскда, Окино-Ключида, Хоридо, Сосново-Озёрскдо—20—26 миллиметр, Кудара-Сомондо, Михайловкада (Чесанын МТС)—36, Бичурада, Түнхэндэ — 45, Мухаршэбэртэ — Торидо—61, Цакирта—95, Кях — 56 миллиметр ороо.

Энэ ороһон бороон газар ш түүлжэ, тарянай ба бусад урга нуудай гарасада туһа нэмэри бо байна.

И. Кото

Редакторай орлогшо О. Г. Гомб

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина. 26 Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора — 32-74, отв секретаря — 27 37 партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35 культуры и быта. промышленностя — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32 67, бухгалтерия 37 32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00804. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 3